

HRVATSKI CENTAR
ZA POLJOPRIVREDU, HRANU I SELO

PROGRAM RADA

ZA 2013.

Zagreb, siječanj 2013.

SADRŽAJ

Program rada Centra za 2013.	3
1. Ured ravnateljice	3
2. Zavod za zaštitu bilja	4
3. Zavoda za vinogradarstvo i vinarstvo	14
4. Zavod za sjemenarstvo i rasadničarstvo	19
5. Zavod za voćarstvo	23
6. Zavod za tlo	26

Uvod

Hrvatski centar za poljoprivredu, hranu i selo (u daljnjem tekstu: Centar), Svetošimunska cesta 25, 10000 Zagreb, osnovan je na temelju Zakona o osnivanju Hrvatskog centra za poljoprivredu, hranu i selo („Narodne novine“, br. 25/09 i 124/10 – u daljnjem tekstu: Zakon).

Djelatnost Centra se obavlja temeljem članka 3. Zakona, a putem ustrojstvenih jedinica koje sukladno Statutu čine: Ured ravnateljice, Zavod za zaštitu bilja, Zavod za vinogradarstvo i vinarstvo, Zavod za sjemenarstvo i rasadničarstvo, Zavod za voćarstvo i Zavod za tlo.

S danom 31. prosincem 2012. u Centru je zaposleno 156 djelatnika/ca, od čega je 18 doktora znanosti i 14 magistara znanosti, 75 djelatnika/ca je visoke stručne spreme, 4 djelatnika/ca je više stručne spreme, 38 djelatnika/ca je srednje stručne spreme i 7 djelatnika/ca je druge spreme.

Program rada Centra za 2013.

Ciljevi obavljanja djelatnosti Centra su određeni Zakonom i čine osnovu programa rada Centra za 2013.

To su: razvijanje istraživačkog rada, poticanje procesa prilagodbe poljoprivrednog sektora i ruralnog prostora; prenošenje znanja iz područja poljoprivrede korisnicima; provođenje analitičkih i dijagnostičkih poslova, praćenje te davanje preporuka i prognoza proizvođačima, izdavanje dokumenata u područjima zaštite bilja, vinogradarstva, voćarstva, vinarstva, maslinarstva, sjemena, sadnog materijala, stanja tla; istraživanje u području poljoprivredne proizvodnje, poljoprivredno prehrambene politike, novih proizvodnih programa u poljoprivredi; suradnja s gospodarstvom u području primjene rezultata znanstvenih i stručnih istraživanja; istraživanje upravljanja i ekonomike poljoprivredne proizvodnje.

Ovi zacrtani ciljevi ostvarivat će se u skladu s financijskim, kadrovskim i tehničkim potencijalom raspoloživim u Centru.

1. URED RAVNATELJICE

U Uredu ravnateljice u 2013. planiraju se nastaviti aktivnosti određene Zakonom i Statutom Centra, kako slijedi:

U Uredu ravnateljice obavljaju se poslovi određeni Zakonom i Statutom Centra kako slijedi:

- Koordinacija, kontrola i praćenje provedbe godišnjeg programa rada ustrojstvenih jedinica Centra,
- Nastavlja se obavljanje poslova organizacije, kontrole i praćenja izvršenja svih financijskih i računovodstvenih poslova u suglasju s pozitivnim propisima koji reguliraju financijsko i računovodstveno poslovanje Centra te pripremanje analiza i financijskih izvješća za potrebe ravnateljice i Upravnog vijeća Centra,
- Nastavlja se obavljanje pravnih i kadrovskih poslova Centra, izrada pravilnika i drugih normativnih akata iz djelokruga rada Centra kao i sudjelovanje u izradi prijedloga propisa iz djelokruga rada Ministarstva poljoprivrede,
- Nastavlja se praćenje i osiguravanje pravilne primjene zakona i drugih propisa, zastupanje Centra u postupcima pred sudovima, upravnim i drugim državnim tijelima,
- Nastavlja se obavljanje poslova u vezi vođenja popisa imovine i zaštite, poslova evidentiranja i arhiviranja predmeta te zaštita arhivske građe i donošenje propisa iz te oblasti,
- Nastavlja se obavljanje poslova prisilne naplate sukladno propisima,

- Nastavlja se rješavanje imovinsko pravnih odnosa Centra,
  - Nastavlja se obavljanje poslova javne nabave sukladno propisima i nabave uopće sukladno potrebama Zavoda i Centra u cjelini,
  - Nastavlja se vođenje brige o dodatnoj edukaciji i stručnom usavršavanju djelatnika Centra sukladno stručnom području kojeg obavljaju u Centru te raspoloživim financijskim sredstvima, i sudjelovanje i rad u stručno-znanstvenim skupovima, seminarima, radionicama i sl. u zemlji i inozemstvu, a zanimljivi su i važni za Centar,
  - Nastavlja se izrada i donošenje i drugih akata sukladno propisima.
- Nastavlja se usavršavanje djelatnika putem raznih seminara iz oblasti prava, računovodstva, javne nabave, arhiva i arhivske građe i dr.

2. ZAVOD ZA ZAŠTITU BILJA

U Zavodu za zaštitu bilja u 2013. planira se obavljanje sljedećih poslova:

U Zavodu za zaštitu bilja planira se obavljanje poslova iz područja fitomedicine (zaštite bilja) koji također uključuju stručna i znanstvena istraživanja sukladno Zakonu o biljnom zdravstvu (NN 75/05, 55/11) i Zakonu o sredstvima za zaštitu bilja (NN 70/05, 25/09) te njihovim pratećim propisima, Međunarodnoj konvenciji o zaštiti bilja iz 1992, EPPO protokolima (European Plant Protection Organization) kao i pozitivnim propisima Europske Unije, OECD-a (Organisation for Economic, Co-operation and Development), FAO-a (Food and Agriculture Organization) i WHO-a (World Health Organization). Poslovi se nastavljaju provoditi u pet odjela: Odjel za biljno zdravstvo, Odjel za zaštitu mediteranskih kultura, Odjel za sredstva za zaštitu bilja, Odjel za dijagnostiku i Odjel za znanstvena i primijenjena istraživanja u zaštiti bilja.

2.1. U Odjelu za biljno zdravstvo provest će se sljedeći poslovi sukladno Zakonu o biljnom zdravstvu i Zakonu o sredstvima za zaštitu bilja te pratećim propisima:

Nastavit će se provođenje programa posebnog nadzora (PPN-a) koji uključuje otkrivanje karantenski štetnih organizama, izvještavanje o njihovoj nazočnosti, pojavi i širenju, procjenu rizika od karantenski štetnih organizama, razrađivanje i predlaganje preventivnih mjera i mjera njihova suzbijanja. Način provođenja, nositelje i provoditelje posebnog nadzora i štetne organizme radi kojih se obavlja posebni nadzor određuje ministar godišnjim programom, na prijedlog čelnika nadležne uprave. U sklopu programa PPN-a stručnjaci redovito aktivno sudjeluju na međunarodnim skupovima te EPPO radionicama i panelima. Programi se provode zajedno s fitosanitarnim inspektorima MP. Na temelju rezultata programa PPN-a izradit će se godišnja izvješća za MP temeljem kojih Republika Hrvatska izvješćuje EPPO o pojavi ili širenju određenih štetnih organizama bilja na teritoriju RH što je u skladu s uvjetima koje mora RH ispuniti kao članica EPPO-a. Budući da MP još nije donijelo konačan plan PPN-a, sukladno iskustvima iz prošlih godina dajemo plan za 2013. za koje pretpostavljamo da će se nastaviti:

- ***Globodera rostochiensis* i *Globodera pallida*** (Direktiva Vijeća 2000/29/EZ, Prilog I, Dio A, Odjeljak II., Direktiva Vijeća o suzbijanju krumpirovih cistolikih nematoda 69/465/EEZ, Direktiva Vijeća 2007/33/EZ o suzbijanju krumpirovih cistolikih nematoda, Pravilnik o mjerama za sprječavanje unošenja i širenja organizama štetnih za bilje, biljne proizvode i druge nadzirane predmete i mjerama suzbijanja tih organizama Popis I, Dio A, Odjeljak II (NN 74/06), Naredba o poduzimanju mjera radi sprječavanja širenja i suzbijanja zlatne krumpirove cistolike nematode – *Globodera rostochiensis* Woll. i blijedožute krumpirove cistolike nematode – *Globodera pallida* Stone (NN 122/07), Pravilnik o mjerama za sprječavanje širenja i suzbijanje krumpirovih cistolikih nematoda (NN 2/10), Popis sorata krumpira, priznatih u Republici Hrvatskoj, za koje je utvrđeno da su otporne na krumpirove cistolike nematode (NN 87/06, 84/10).

➤ ***Synchytrium endobioticum*** (Direktiva Vijeća 2000/29/EZ Prilog I.; Dio A, Odjeljak I.; Direktiva Vijeća o suzbijanju krumpirova raka 69/464/EEZ; Pravilnik o mjerama za sprječavanje unošenja i širenja organizama štetnih za bilje, biljne proizvode i druge nadzirane predmete i mjerama suzbijanja tih organizama Popis I, Dio A, Odjeljak II. (NN 74/06, 84/10), Naredba o poduzimanju mjera za sprječavanje i suzbijanje krumpirova raka, koji uzrokuje gljiva *Synchytrium endobioticum* (Schilb.) Perc. NN 72/06).

➤ ***Ralstonia solanacearum* i *Clavibacter michiganensis* ssp. *sepedonicus*** (Direktiva Vijeća 2000/29/EZ Prilog I., Dio A, Odjeljak I.; Direktiva Vijeća o suzbijanju štetnog organizma *Ralstonia solanacearum* (Smith) Yabuuchi et al. 98/57/EZ; Direktiva Komisije 2006/63/EC kojom se izmjenjuju i dopunjuju Prilozi II do VII Direktive Vijeća 98/57/EEZ o suzbijanju smeđe truleži gomolja krumpira.; Direktiva Vijeća 2000/29/EZ, Prilog I., Dio A, Odjeljak I.; Direktiva Vijeća o suzbijanju prstenaste truleži krumpira 93/85/EZ; Direktiva Komisije 2006/56/EC kojom se izmjenjuju i dopunjuju Prilozi Direktive Vijeća 93/85/EEZ o kontroli prstenaste truleži krumpira. Pravilnik o mjerama za sprječavanje unošenja i širenja organizama štetnih za bilje, biljne proizvode i druge nadzirane predmete i mjerama suzbijanja tih organizama Popis I., Dio A, Odjeljak II. (NN 74/06, 84/10); Pravilnik o provođenju sustavnog istraživanja i mjera za sprječavanje širenja i suzbijanja smeđe truleži gomolja krumpira i bakterijskog venuća krumpira i rajčice, koju uzrokuje bakterija *Ralstonia solanacearum* (Smith) Yabuuchi et al. (NN 119/06, 89/08); Pravilnik o provođenju sustavnog istraživanja i mjera za sprječavanje širenja i suzbijanje prstenaste truleži gomolja krumpira, koju uzrokuje bakterija *Clavibacter michiganensis* (Smith) Davis et al. ssp. *sepedonicus* (Spieckermann et Kottthoff) NN 119/06, 89/08).

➤ ***Bursaphelenchus xylophilus*** (Direktiva Vijeća 2000/29/EC Annex II, Part A, Section I, Annex IV, Part A, Section I; Odluka Komisije 2006/133/EC, 2008/340/EC, 2008/378/EC, 2008/489/EC, 2008/684/EC, 2008/790/EC, 2008/954/EC, 2009/420/EC, 2009/462/EC i 2009/993/EC; EPPO A1 karantenska lista; Pravilnik o mjerama za sprječavanje unošenja i širenja organizama štetnih za bilje, biljne proizvode i druge nadzirane predmete i mjerama suzbijanja tih organizama; Popis II., Dio A, Odjeljak I., Popis IV., Dio A, Odjeljak I. (NN 74/06, 84/10); Pravilnik o fitosanitarnim zahtjevima kojima mora udovoljavati drveni materijal za pakiranje u međunarodnom prometu (NN 14/06, 122/07); Pravilnik o mjerama za sprječavanje unošenja i širenja borove nematode *Bursaphelenchus xylophilus* (Steiner et Buhner) Nickle et al. NN 80/08).

➤ ***Phytophthora ramorum*** (Odluke Komisije 2002/757/EC, 2004/426/EC i 2007/201/EC; Pravilnik o mjerama za sprječavanje unošenja i širenja gljive *Phytophthora ramorum*, Werres, De Cock & Man in 't Veld sp. nov. NN 64/08).

➤ ***Diabrotica virgifera virgifera*** (Direktiva Vijeća 2000/29/EC, Annex I/Part A/Section I; Odluke Komisije 2003/766/EC, 2006/564/EC i 2008/644/EC; Preporuka Komisije 2006/565/EC; Pravilnik o mjerama za sprječavanje unošenja i širenja organizama štetnih za bilje, biljne proizvode i druge nadzirane predmete i mjerama suzbijanja tih organizama, Popis I, dio A, odjeljak II, pododjeljak (a) (NN 74/06, 84/10); Pravilnik o mjerama za sprječavanje širenja kukuruzne zlatice - *Diabrotica virgifera virgifera* LeConte NN 80/08).

➤ ***Pepino mosaic virus* – *PepMV*** (Odluka Komisije 2004/200/EC o mjerama sprječavanja unošenja i širenja unutar Zajednice PepMV-a.; Naredba o mjerama za sprječavanje unošenja i širenja *Pepino mosaic virusa* NN 56/08, 46/11).

➤ ***Dryocosmus kuriphilus*** (Odluka Komisije 2006/464/EC; Pravilnik o mjerama za sprječavanje unošenja i širenja kestenove ose šiškariče – *Dryocosmus kuriphilus* Yasamatsu NN 124/08).

➤ ***Anoplophora chinensis*** (Direktiva Vijeća 2000/29/EC Annex I, Part A, Section I; Odluka Komisije 2008/840/EC; Pravilnik o mjerama za sprječavanje unošenja i širenja organizama štetnih za bilje, biljne proizvode i druge nadzirane predmete i mjerama suzbijanja tih organizama;

Popis I., Dio A, Odjeljak I. (NN 74/06, 84/10); Naredba o poduzimanju mjera za sprječavanje unošenja i širenja štetnog organizma *Anoplophora chinensis* (Forster) sin. *Anoplophora malasiaca* (Thomson) NN 11/08, 13/08).

➤ **Flavescence doree** (Direktiva Vijeća 2000/29/EC, Annex II/Part A/Section II; Pravilnik o mjerama za sprječavanje unošenja i širenja organizama štetnih za bilje, biljne proizvode i druge nadzirane predmete i mjerama suzbijanja tih organizama Popis II, Dio A, Odjeljak II, NN 74/06 i 84/10).

➤ **Ceratitis capitata** (Direktiva Vijeća 2000/29/EC Popis I, Dio A, Odjeljak I.; Naredba o poduzimanju mjera za sprječavanje širenja i suzbijanje sredozemne voćne muhe - *Ceratitis capitata* Wiedemann (NN 96/09); Pravilnik o mjerama za sprječavanje unošenja i širenja organizama štetnih za bilje, biljne proizvode i druge nadzirane predmete i mjerama suzbijanja tih organizama Popis I, Dio A, Odjeljak I. NN 74/06, 84/10).

➤ **PSTVd** (Direktiva Vijeća 2000/29/EZ o mjerama sprječavanja protiv unošenja u Zajednicu organizama štetnih za biljke ili biljne proizvode i protiv širenja u Zajednici Prilog I., Dio A, Odjeljak I.; Odluka Komisije 2007/410/EZ o mjerama sprječavanja unošenja i širenja PSTVd-a unutar Zajednice; Pravilnik o mjerama za sprječavanje unošenja i širenja organizama štetnih za bilje, biljne proizvode i druge nadzirane predmete i mjerama suzbijanja tih organizama Popis I, Dio A, Odjeljak I (NN 74/06, 84/10); Pravilnik o mjerama za sprečavanje unošenja i širenja uzročnika bolesti vretenastog gomolja krumpira PSTVd-a NN 38/09)

➤ **Rhynchophorus ferrugineus** (Odluka Komisije 2007/365EZ o hitnim fitosanitarnim mjerama za sprječavanje unošenja štetnog organizma *Rhynchophorus ferrugineus* (Olivier) u Zajednicu i njegova širenja u Zajednici, koja je izmijenjena i dopunjena Odlukom Komisije 2008/776/EZ; Pravilnik o mjerama za sprječavanje unošenja i širenja crvene palmine pipe - *Rhynchophorus ferrugineus* (Olivier) NN 35/09)

➤ **Giberella circinata** (Odluka Komisije 2007/433/EZ o hitnim mjerama za sprječavanje unošenja i širenja štetnog organizma *Gibberella circinata* Nirenberg u Zajednicu; Pravilnik o mjerama za sprječavanje unošenja i širenja *Gibberella circinata* Nirenberg NN 55/09)

➤ **Invazivne strane korovne vrste** (EPPO List of invasive alien plants; EPPO A1/A2 Lists of pests recommended for regulation as quarantine pests; EPPO Alert List; European strategy of Invasive Alien Species (EC); Guidelines for the management of invasive alien plants or potentially invasive alien plants which are intended for import or have been intentionally imported (OEPP/EPPO Bulletin 36, 2006); The Bern Convention - Convention on the conservation of European wildlife and natural habitats, Bern, 1979)

➤ **Monilinia fructicola** (G. Winter) Honey (Direktiva Vijeća 2000/29/EC Popis I, Dio A, Odjeljak I, Pravilnik o mjerama za sprječavanje unošenja i širenja organizama štetnih za bilje, biljne proizvode i druge nadzirane predmete i mjerama suzbijanja tih organizama Popis I, Dio A, Odjeljak I. NN 74/06, 84/10; Direktiva vijeća 2000/29/EC, Popis IV, Dio A, Odjeljak I; Pravilnik o mjerama za sprječavanje unošenja i širenja organizama štetnih za bilje, biljne proizvode i druge nadzirane predmete i mjerama suzbijanja tih organizama Popis IV, Dio A, Odjeljak I. NN 74/06 i 84/10)

➤ **Tomato Yellow Leaf Curl Virus (TYLCV)** na rajčici (Pravilnik o mjerama za sprječavanje unošenja i širenja organizama štetnih za bilje, biljne proizvode i druge nadzirane predmete i mjerama suzbijanja tih organizama Prilog 2., Popis II, Dio A, Odjeljak II; Prilog 4., Popis IV, Dio A, Odjeljak I (NN 74/06, 84/10);

➤ **TSWV i INSV** na rajčici, paprici, duhanu i ukrasnom bilju (Pravilnik o mjerama za sprječavanje unošenja i širenja organizama štetnih za bilje, biljne proizvode i druge nadzirane predmete i mjerama suzbijanja tih organizama Prilog 2., Popis II, Dio A, Odjeljak II (NN 74/06, 84/10);

➤ ***Paysandisia archon*** na palmama (Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o mjerama za sprječavanje unošenja i širenja organizama štetnih za bilje, biljne proizvode i druge nadzirane predmete i mjerama suzbijanja tih organizama, članak 14., točka 10. NN 84/10) i

➤ ***Drosophila suzukii*** (EPPO Action list) – opasan štetnik voća u ekspanziji.

Osim navedenih programa Zavod za zaštitu bilja predložit će MP i novi program posebnog nadzora sukladno aktualnoj situaciji i propisima u zemlji i EU:

➤ ***Aleurocanthus woglumi*** na citrusima (Pravilnik o mjerama za sprječavanje unošenja i širenja organizama štetnih za bilje, biljne proizvode i druge nadzirane predmete i mjerama suzbijanja tih organizama Prilog 2., Popis II, Dio A, Odjeljak I NN 74/06, 84/10)

Izveštajno prognozni poslovi (IPP) - nastavit će se sa sustavnim praćenjem zdravstvenog stanja bilja tijekom vegetacije i biljnih proizvoda na otvorenom, u zaštićenim prostorima i u skladištima, radi prikupljanja podataka o pojavi, intenzitetu napada, populaciji i proširenosti štetnih i korisnih organizama za bilje i biljne proizvode te sustavno vođenje evidencije o tome u formi baze podataka (Zakon o biljnom zdravstvu). Podatke prikupljene na terenu stručnjaci će i dalje unositi u kompjutorski program u svrhu stvaranja baze podataka o proširenosti štetnih organizama na području Republike Hrvatske. Zavod vodi bazu podataka o štetnim organizmima u sklopu informacijskog sustava. Stručnjaci prikupljaju biološke, meteorološke i druge podatke važne za prognoziranje pojave gospodarski štetnih organizama. Stručnjaci Zavoda izrađuju prognozu pojave štetnih organizama na republičkoj razini. Na temelju podataka o razvoju i proširenju populacije štetnih organizama određuju optimalne rokove za njihovo suzbijanje. IPP na republičkoj razini radi samo Zavod za zaštitu bilja, dok na razini županija te poslove obavlja Poljoprivredna savjetodavna služba (PSS). Na temelju rezultata programa IPP-a izradit će se godišnje izvješće za MP temeljem kojeg se daje prikaz stanja štetnih organizama na području RH što zahtjeva Međunarodna konvencija o zaštiti bilja, čiji je potpisnik i RH.

Nastavit će se s nadograđivanjem i usavršavanjem postojećih baza podataka i softverskih aplikacija o pojavi, otkrivanju, intenzitetu napada, populaciji i rasprostranjenosti štetnih organizama vezanih uz aktivnosti izvještajno-prognoznih poslova (IPP) i programa posebnog nadzora (PPN).

Zdravstveni pregledi kod posjednika upisanih u fitosanitarni upisnik - nastavit će se praćenje zdravstvenog stanja reprodukcijskog sjemenskog i sadnog materijala kod posjednika upisanih u fitosanitarni upisnik koji se koristi kasnije u proizvodnji voća i vinove loze i drugog poljoprivrednog bilja.

Troškove plaćaju pravne ili fizičke osobe koje su vlasnici sadnog materijala. Posjednici upisani u fitosanitarni upisnik dužni su MP prijaviti proizvodnju sadnog materijala nakon čega će Zavod obaviti zdravstvene preglede tijekom kojih se ispunjava zapisnik i uzimaju uzorci za analizu na određene štetne organizme. Rezultati analize dostavljaju se pravnoj ili fizičkoj osobi koja je vlasnik sadnog materijala. Poslovi unutar zdravstvenog nadzora propisani su Zakonom o sjemenu, sadnom materijalu i priznavanju sorti poljoprivrednog bilja (NN 140/05, 35/08, 25/09, 124/10) te sljedećim pravilnicima: Pravilnik o mjerama za sprječavanje unošenja i širenja organizama štetnih za bilje, biljne proizvode i druge nadzirane predmete i mjerama suzbijanja tih organizama (NN 74/06, 84/10, 120/11); Pravilnik o stavljanju na tržište reprodukcijskog sadnog materijala i sadnica namijenjenih za proizvodnju voća (NN 100/09, 153/09, 72/10, 30/11); Pravilnik o stavljanju na tržište materijala za vegetativno umnažanje loze (NN 133/06, 67/10, 30/11); Pravilnik o stavljanju na tržište poljoprivrednog reprodukcijskog materijala ukrasnog bilja (NN 129/07); Pravilnik o stavljanju na tržište sjemenskog krumpira (NN 129/07); Pravilnik o stavljanju na tržište poljoprivrednoga sadnog materijala povrća (NN 126/07); Pravilnik o postupku stručnog nadzora i nadzora pod stručnom kontrolom nad proizvodnjom poljoprivrednog reprodukcijskog materijala (NN 144/09), Pravilnik o stavljanju na tržište sjemena žitarica (NN 83/2009), Pravilnik o stavljanju na tržište sjemena povrća (NN 129/2007), Pravilnik o stavljanju na tržište sjemena krmnog bilja (NN 129/2007), Pravilnik o

stavljanju na tržište sjemena uljarica i predivog bilja (NN 126/2007) i Pravilnik o stavljanju na tržište sjemena repa (NN 72/2007). Na kraju godine izradit će se godišnje izvješće o zdravstvenim pregledima kod posjednika upisanih u fitosanitarni upisnik za MP.

➤ Visoko kvalificirano znanstveno i stručno osoblje Zavoda za zaštitu bilja, uz adekvatnu specijalizaciju bilo bi u mogućnosti provoditi poslova procjene rizika (PRA) od štetnih organizama. Zbog potreba MP za provođenjem procjene rizika predlaže se specijalizacija stručnjaka iz Zavoda za zaštitu bilja na području PRA. PRA predstavlja preduvjet za uravnoteženo upravljanje u fitosanitarnom području. Procjena rizika od unošenja ili širenja štetnih organizama obveza je Republike Hrvatske koja je određena potpisanim međunarodnim ugovorima (Sporazum o primjeni sanitarnih i fitosanitarnih mjera u okviru WTO i Međunarodna konvencija o zaštiti bilja u okviru FAO), a u ovom trenutku RH nema niti jednog stručnjaka koji je za to specijaliziran. Stručnjaci Zavoda aplicirali su za navedenu temu preko COCHRAN stipendije koju dodjeljuje Ministarstvo poljoprivrede u Americi tijekom 2013. godine.

➤ Prema preporuci MP stručnjaci iz biljnog zdravstva će se aktivno uključiti u panele i radionice Europske organizacije za zaštitu bilja (EPPO) i drugih relevantnih organizacija na kojima se izrađuju protokoli i rpisi vezano na područje biljnog zdravstva.

2.2. U Odjelu za zaštitu mediteranskih kultura provest će se sljedeći poslovi sukladno Zakonu o biljnom zdravstvu

➤ U suradnji i pod koordinacijom Odjela za biljno zdravstvo, nastavit će se provođenje programa posebnog nadzora (PPN-a) sredozemna voćna muha *Ceratitidis capitata* (Direktiva Vijeća 2000/29/EC Popis I, Dio A, Odjeljak I.; Naredba o poduzimanju mjera za sprječavanje širenja i suzbijanje sredozemne voćne muhe - *Ceratitidis capitata* Wiedemann (NN 96/09); Pravilnik o mjerama za sprječavanje unošenja i širenja organizama štetnih za bilje, biljne proizvode i druge nadzirane predmete i mjerama suzbijanja tih organizama Popis I, Dio A, Odjeljak I. (NN 74/06, 84/10) te se planira novi program naziva Karantenske vrste roda *Bactrocera* i *Rhagoletis*.

➤ U Odsjeku za istraživanje primjene SIT tehnike, nastavit će se s provođenjem projekta tehničke suradnje Ministarstva poljoprivrede i IAEA. Naglasak je dan na vrstu *Ceratitidis capitata* Wied. i suzbijanje primjenom SIT tehnike. Projekt se sastoji od dvije osnovne komponente:

- a) podrška trenutnog programa suzbijanja *Ceratitidis capitata* primjenom SIT tehnike i uvođenje area-wide pristupa suzbijanja;
- b) pružanje tehničke pomoći i razmjena znanja.

➤ U laboratoriju Odsjeka za istraživanje primjene SIT tehnike, nastavit će se s laboratorijskim analizama izvoznih pošiljki plodova agruma s ciljem određivanja nazočnosti i stupnja zaraze plodova od vrste *Ceratitidis capitata* Wied.

➤ U suradnji i pod koordinacijom Odjela za biljno zdravstvo nastavit će se provođenje Izvještajno prognoznih poslovi (IPP) za mediteranske kulture. Naglasak je u ovom slučaju dan na štetne organizme masline i agruma. Nastavit će se sa sustavnim praćenjem zdravstvenog stanja bilja i biljnih proizvoda tijekom vegetacije radi prikupljanja podataka o pojavi, intenzitetu napada, populaciji i proširenosti štetnih i korisnih organizama za bilje i biljne proizvode te sustavno vođenje evidencije o tome u formi baze podataka (Zakon o biljnom zdravstvu). Podatke prikupljene na terenu stručnjaci će i dalje unositi u kompjutorski program u svrhu stvaranja baze podataka o proširenosti štetnih organizama na području Republike Hrvatske.

➤ Nastavit će se s razvojem programa „Primjena senzorskih mreža u programima nadzora kukaca“. U njemu se nastavlja s ocjenom praktične primjene metode praćenja pojave štetnika upotrebom senzorskih mreža, u osnovi kamere napajane sunčevom svjetlošću. Kamera šalje signal (fotografiju) pomoću GSM-a na softver koji je instaliran u uredu. Tijekom sljedećih očitavanja,

softver pamti ulovljene objekte, označava ih i ne broji ponovno. Ova metoda bi značajno olakšala programe praćenja štetnika na udaljenim područjima (npr. udaljenim otocima), ali i u redovitim programima. Nakon istraživanja, moguće je postaviti mrežu ovakvih stanica.

➤ U suradnji s Odjelom za dijagnostiku, u laboratoriju u Solinu, provodit će se laboratorijske analize, koje se odnose na dijagnostiku Tephritidae vrsta u sklopu programa posebnog nadzora sredozemne voćne muhe – *Ceratitis capitata* Wied. i karantenske vrste roda *Bactrocera* i *Rhagoletis* na uzorcima koje dostavlja Fitosanitarna inspekcija, laboratorijske analize koje uključuju entomološke metode ocjene zaraze biljnih organa mediteranskih kultura u sklopu provođenja IPP poslova, analiza lovki koje su dostavljene s terena primjenom vizualnog pregleda i primjena „brze analize“ za ocjenu latentne zaraze lišća masline uzročnicima bolesti.

➤ U dijagnostičkom laboratoriju u Solinu, nastavit će se provođenje laboratorijskih analiza kojima će se određivati nazočnost pojedinih gospodarski važnih insekata u okviru Izvještajno prognoznih poslova te dostavljenih uzoraka od zainteresiranih stranaka sukladno Zakonu o biljnom zdravlju i provedbenim propisima te zahtjevima međunarodnih propisa. Krajem 2012. godine, laboratorij u Solinu je preuređen, opremljen laboratorijskim namještajem, posuđem i opremom za prijema uzoraka bilja i drugih nadziranih predmeta. Početkom 2013. započet će se s korištenjem kompjutorskog programa za vođenje evidencije zaprimanja uzoraka te rezultata analiza na razini svih laboratorija.

2.3. U Odjelu za sredstva za zaštitu bilja provest će se sljedeći poslovi sukladno Zakonu o sredstvima za zaštitu bilja te pratećim propisima:

Ocjenjivanje sredstava za zaštitu bilja u postupku registracije – nastavit će se sukladno odredbama Zakona o sredstvima za zaštitu bilja i pratećim propisima, koji su usklađeni sa zahtjevima EU (Europske unije). Temeljem izvješća ocjenjivača Zavoda za zaštitu bilja, sredstvo za zaštitu bilja dobiva rješenje o registraciji i dozvolu za promet u Republici Hrvatskoj. Podnositelj zahtjeva ili osoba na koju glasi rješenje o registraciji sredstva snosi troškove registracije ili dozvole. Stručnjaci Zavoda za zaštitu bilja jedini su osposobljeni i ovlašteni za izradu ocjene SZB prema jedinstvenim načelima u RH. U okviru usklađivanja nacionalnih propisa s EU, MP je 2007. godine započelo postupak re-registracije postojećih dozvola za promet sredstava za zaštitu bilja (SZB) prema jedinstvenim načelima, s ciljem usklađivanja registracija SZB s EU zahtjevima, standardima i drugim državama članicama EU. S obzirom da je u RH registrirano oko 800 SZB prema starom postupku, MP je donijelo program re-registracije SZB definirajući 8 re-registracijskih grupa SZB i pripadajuće rokove. Dosadašnji rezultat rada su izdana rješenja o registraciji prema jedinstvenim načelima za više od 90 SZB za koje je Zavod izradio ocjenu dokumentacije i izvješće kao temelj za registraciju. Na ovim poslovima Zavod će nastaviti s radom prema važećim propisima te ranije definiranim procedurama te uvoditi nove, prema potrebi, kako je opisano ovim planom.

➤ Postupak registracije SZB sastoji se od zaprimanja zahtjeva podnositelja zahtjeva u MP, nakon čega MP potpuni zahtjev prosljeđuje u nadležne institucije: Zavod za zaštitu bilja i IMI (Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada) na ocjenu dokumentacije. Zavod će obavljati poslove ocjene sredstava za zaštitu bilja po jedinstvenim načelima u skladu s odredbama Zakona o sredstvima za zaštitu bilja iz područja učinkovitosti, ostataka, ekotoksikologije, ponašanja u okolišu, fizikalno-kemijskih svojstava, identiteta sredstva i izloženosti primjenitelja SZB. Pri ocjeni će se koristiti smjernice EU, OECD, FAO, EPPO, EFSA i druge. Ovisno o vrsti zahtjeva za registraciju ili dozvolu, tijekom 2013. godine Zavod će provoditi ocjene dokumentacije iz svakog područja za izdavanje privremene registracije SZB, standardne registracije i priznavanje registracije SZB temeljem Pravilnika o postupku registracije sredstava za zaštitu bilja (NN 57/07, 119/09), Pravilnika o dokumentaciji za ocjenu i registraciju SZB (NN 59/06, 18/10), Pravilnika o dokumentaciji za ocjenu i registraciju sredstava za zaštitu bilja (NN 53/06), Pravilnika o označavanju sredstava za zaštitu bilja

(NN 11/07, 19/10), Pravilnika o jedinstvenim načelima za ocjenjivanje i registraciju sredstava za zaštitu bilja (NN 116/06, 80/07) i drugim propisima iz područja SZB.

➤ U pojedinim slučajevima, osim gore navedenih registracija, ocjenjivači Zavoda nastaviti će raditi na izmjenama i dopunama postojećih registracija te izvanrednim dozvolama, dozvolama za istraživanje i razvoj, dozvolama za proširenje primjene za male kulture i male namjene. Na kraju ocjene pisat će se stručno mišljenje iz pojedinih područja ocjene, koja se nakon usuglašavanja mišljenja objedinjuju u završno izvješće. Na osnovi objedinjenog stručnog mišljenja nadležna uprava izdat će rješenje o registraciji sredstva i dozvolu.

➤ Prilagodba poslovanja Zavoda novim propisima iz područja SZB zbog ulaska RH u EU. Tijekom 2013. godine, u kojoj bi RH trebala postati država članica EU, očekuje se ponovna prilagodba svih propisa Uredbi EU 1107/2009 i pratećim EU propisima. Promjena propisa imat će važan utjecaj na poslovanje Zavoda u području SZB, osobito na suradnju i podjelu poslova između država članica EU u kojoj RH morati dati svoj doprinos, a osobito: uključivanje Zavoda u EU procese u području SZB, uključivanje u ocjenu dokumentacije aktivnih tvari na EU razini, uključivanje u izradu zonalne ocjene dokumentacije, uključivanje stručnjaka u rad stručnih EU tijela. Osim toga, mogu se očekivati i znatne promjene na nacionalnoj razini, uvođenje novih postupaka i procedura zbog kojih će Zavod trebati prilagoditi svoje poslovanje kao što su usporedne procjene rizika, paralelni uvoz, skraćivanje rokova za izradu izvješća i slično.

➤ Prema preporuci MP razmatra se uključivanje ocjenjivača u ocjenu biocida. Republika Hrvatska je propise u području biocidnih pripravaka uskladila s pravnom stečevinom EU i to s Direktivom Vijeća 98/8/EC - Zakona o biocidnim pripravcima (NN 63/07). U području biocida namjera je uspostaviti nacionalni sustav registracije biocidnih pripravaka i urediti njihovo stavljanje na tržište. Sukladno potrebama stručnjaci Zavoda nastaviti će suradnju s Ministarstvom zdravlja te se dalje educirati iz područja biocida ako nadležno Ministarstvo osigura takvu edukaciju iz međunarodnih ili EU projekata.

➤ Prema preporuci MP ocjenjivači će se aktivno uključiti u panele i radionice Europske organizacije za zaštitu bilja (EPPO) i drugih relevantnih organizacija na kojima se izrađuju protokoli i propisi vezano na područje SZB.

➤ Laboratorijske analize sredstava za zaštitu bilja – nastaviti će se analiziranje uzoraka sredstava za zaštitu bilja pri inspekcijskom nadzoru ili na zahtjev pravnih ili fizičkih osoba. Troškove analize uzoraka iz inspekcijskog nadzora se osiguravaju iz proračuna ili ih snosi osoba na koju glasi rješenje o registraciji sredstva ako to sredstvo nije u skladu s rješenjem o registraciji. Troškove za analize koje se obavljaju na zahtjev pravnih ili fizičkih osoba plaćaju te osobe.

➤ Postregistracijska kontrola sredstava za zaštitu bilja – nastaviti će se temeljem godišnjeg programa MP. Cilj programa je provjeravanje ispravnosti i kakvoće SZB-a u prometu, provodi se zajedno s Upravom kvalitete hrane i fitosanitarne politike MP, a sredstva se osiguravaju iz proračuna. U okviru Programa, poljoprivredna inspekcija uzima uzorke SZB u prometu na osnovi određenih aktivnih tvari te ih dostavlja Zavodu na analizu. Nakon provedene analize izdaje se analitičko izvješće, koje sadržava i mišljenje o ispravnosti uzorka SZB i sukladnosti s dozvolom za promet. Nakon provedenih analiza svih uzoraka iz godišnjeg Programa piše se završno izvješće za MP, u kojem se objedinjuju rezultati svih analiza te procjenjuje stanje ispravnosti SZB.

2.4. U Odjelu za dijagnostiku provest će se poslovi sukladno Zakonu o biljnom zdravlju.

Krajem 2012. Zavod za zaštitu bilja se preselio u novu poslovnu zgradu na lokaciji Rim 98, Zagreb. Sve laboratorije i uredske prostore bit će potrebno opremiti u potpunosti s laboratorijskim namještajem te laboratorijskom opremom. Nakon što svi laboratoriji budu u funkciji, planira se započeti s postupkom akreditacije pojedinih metoda po laboratorijima. Dijagnostički laboratoriji u novoj poslovnoj zgradi namijenjeni su za dijagnostiku karantenskih štetnih organizama.

U dijagnostičkim laboratorijima nastavit će se provođenje prijema uzoraka bilja, biljnih proizvoda, tla, vode i drugih nadziranih predmeta, ocjenjivanje njihove ispravnosti i cjelokupnosti zahtjeva za ispitivanje kao i prateće dokumentacije, vodit će se evidencija pristiglih uzoraka i svakom uzorku dodijelit će se laboratorijska oznaka. Početkom 2013. započet će se s korištenjem kompjutorskog programa za vođenje evidencije zaprimanja uzoraka te rezultata analiza na razini svih laboratorija. Program će biti spojen s programom Ministarstva poljoprivrede čime će se osigurati brža razmjena podataka vezana na inspekcijske uzorke.

Zaprimljeni uzorci u dijagnostičkim laboratorijima će se pripremiti za analizu te nakon izvršene analize pisat će se izvješća o rezultatima analize i uputiti stranci koja je podnijela zahtjev. Rezultati analiza sastavni su dio godišnjeg izvješća za MP. Ako se ukaže potreba za provođenjem edukacije stručnjaka iz drugih institucija i država, stručnjaci Zavoda organizirat će takve edukacije u novim laboratorijima. Specijalisti laboratorija Zavoda će se i dalje usavršavati u zemlji ili inozemstvu i aktivno sudjelovati na međunarodnim skupovima iznoseći rezultate svojih istraživanja.

Prema preporuci MP stručnjaci dijagnostičari će se aktivno uključiti u panele i radionice Europske organizacije za zaštitu bilja (EPPO) i drugih relevantnih organizacija na kojima se izrađuju protokoli i propisi vezano na područje dijagnostike.

➤ Dijagnostički poslovi u laboratoriju za bakteriologiju – nastavit će se provođenje laboratorijskih analiza kojima će se određivati nazočnost primarno karantenskih bakterija i bakterijama sličnih organizama u sklopu programa posebnog nadzora, kao i gospodarski važnih štetnih organizama u okviru izvještajno prognoznih poslova te dostavljenih uzoraka od zainteresiranih stranaka sukladno Zakonu o biljnom zdravlju i provedbenim propisima te zahtjevima međunarodnih propisa.

➤ Dijagnostički poslovi u laboratoriju za herbologiju – nastavit će se provođenje laboratorijskih analiza kojima će se određivati nazočnost invazivnih i gospodarski važnih korovnih vrsta u sklopu programa posebnog nadzora i izvještajno prognoznih poslova te dostavljenih uzoraka od zainteresiranih stranaka sukladno Zakonu o biljnom zdravlju i provedbenim propisima te zahtjevima međunarodnih propisa.

➤ Dijagnostički poslovi u laboratoriju za mikologiju – nastavit će se provođenje laboratorijskih analiza kojima će se određivati nazočnost primarno karantenskih gljiva i gljivama sličnih organizama u sklopu programa posebnog nadzora, kao i gospodarski važnih štetnih organizama u okviru izvještajno prognoznih poslova te dostavljenih uzoraka od zainteresiranih stranaka sukladno Zakonu o biljnom zdravlju i provedbenim propisima te zahtjevima međunarodnih propisa.

➤ Dijagnostički poslovi u laboratoriju za nematologiju – nastavit će se provođenje laboratorijskih analiza u novom laboratoriju kojima će se određivati nazočnost primarno karantenskih nematoda u sklopu programa posebnog nadzora, kao i gospodarski važnih štetnih organizama u okviru izvještajno prognoznih poslova te dostavljenih uzoraka od zainteresiranih stranaka sukladno Zakonu o biljnom zdravlju (NN 75/05) i provedbenim propisima te zahtjevima međunarodnih propisa.

Akreditacija dijagnostičkih metoda laboratorija za nematologiju prema normi HRN ISO/IEC 17025 – očekuje se provođenje ocjene HAA (Hrvatska akreditacijska agencija) o sukladnosti dokumentacije za nematološke dijagnostičke metode s normom HRN ISO/IEC 17025. Nakon pozitivnog mišljenja HAA, započet će se provoditi analize dijagnostičkim metodama koje će biti akreditirane.

➤ Dijagnostički poslovi u laboratoriju za virologiju - nastavit će se provođenje laboratorijskih analiza kojima će se određivati nazočnost primarno karantenskih virusa i virusima sličnih organizama u sklopu programa posebnog nadzora, kao i gospodarski važnih štetnih

organizama u okviru izvještajno prognoznih poslova te dostavljenih uzoraka od zainteresiranih stranaka sukladno Zakonu o biljnom zdravlju i provedbenim propisima te zahtjevima međunarodnih propisa.

➤ Dijagnostički poslovi u laboratoriju za zoologiju - nastavit će se provođenje laboratorijskih analiza kojima će se određivati nazočnost primarno karantenskih insekata i grinja, u sklopu programa posebnog nadzora, kao i gospodarski važnih insekata, grinja, puževa, ptica i glodavaca u okviru izvještajno prognoznih poslova te dostavljenih uzoraka od zainteresiranih stranaka sukladno Zakonu o biljnom zdravlju i provedbenim propisima te zahtjevima međunarodnih propisa.

➤ Dijagnostički poslovi u laboratoriju za molekularnu biologiju – provodit će se molekularne analize i potvrde nazočnosti primarno karantenskih štetnih organizama, u sklopu programa posebnog nadzora, kao i gospodarski važnih štetnih organizama u okviru izvještajno prognoznih poslova te dostavljenih uzoraka od zainteresiranih stranaka sukladno Zakonu o biljnom zdravlju i provedbenim propisima te zahtjevima međunarodnih propisa.

2.5. U Odjelu za znanstvena i primijenjena istraživanja u zaštiti bilja provest će se sljedeći poslovi:

Tijekom 2013. godine sustavno će se raditi na registraciji navedenog Odjela. Registracijom tog Odjela otvara se i mogućnost prijavljivanja za znanstvene projekte MZOŠ. U Zavodu radi 7 doktora znanosti, 5 magistara znanosti i 17 diplomiranih inženjera, od kojih je njih 12 na doktorskom studiju. Useljnjem u novu zgradu sa 7 modernih i vrlo dobro opremljenih laboratorija, stekli su se svi preduvjeti za pojačano razvijanje znanstvene djelatnosti. S obzirom da je jedan od primarnih zadataka Zavoda pružanje znanstveno-stručne podrške MP potrebno je omogućiti nastavak razvoja Zavoda u znanstveno-istraživačkom području.

Međunarodni projekti

➤ COST action FA 0807: Integrated Management of Phytoplasma Epidemics in Different Crop systems (nositelj projekta PMF, Zavod za zaštitu bilja je sudionik na projektu). Glavni cilj projekta je poboljšanje i razmjena znanja i tehnologija vezanih za bolesti biljaka uzrokovanih fitoplazmama kroz uspostavljanje multidisciplinarnih znanstvenih europskih mreža te razvoj strategija za detekciju, prevenciju i sprječavanje širenja fitoplazmoza. Nastavit će se sudjelovanje na ovom projektu što omogućuje povezivanje sa stručnjacima u Europi i u svijetu te razmjenu znanja i iskustava vezanih uz ove bolesti. Projekt je izvor financijskih sredstava za stručna putovanja i dodatnu edukaciju naših stručnjaka.

➤ MATRA projekt Ministarstva zdravlja za područje ocjene dokumentacije biocida. Prema preporuci MP razmatra se uključivanje ocjenjivača u ocjenu biocida. U okviru projekta stručnjaci su dobili samo početnu edukaciju za ocjenjivanje dokumentacije za registraciju biocida. MATRA projekt je bilateralni projekt koje Ministarstvo zdravlja ima s Nizozemskom. U projektu sudjeluju dvije institucije iz Nizozemske RIVM (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu) i CTGB (College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden). Republika Hrvatska je propise u području biocidnih pripravaka uskladila s pravnom stečevinom EU i to s Direktivom Vijeća 98/8/EC - Zakona o biocidnim pripravcima (NN 63/07). U području biocida namjera je uspostaviti nacionalni sustav registracije biocidnih pripravaka i urediti njihovo stavljanje na tržište.

➤ Planira se u dogovoru s MP nastavak i nadgradnja dosadašnjih projekata tehničke suradnje s FAO/IAEA, za razdoblja 2007. – 2008., 2009. - 2011., te 2012. – 2013. godine. Osim Hrvatske koja je zemlja voditelj, u projektu 2012. – 2013. sudjeluju i Albanija, BiH, Bugarska, Grčka, Crna Gora, Rusija, Slovenija, Makedonija, Turska te Ukrajina. Naglasak je dan i na nove invazivne vrste te uvođenje programa njihove detekcije i eventualnih fitosanitarnih mjera plana eradikacija. Prvenstveno se radi o vrsti *Bactrocera zonata* Saunders, te ostalim vrstama *Bactrocera dorsalis*

kompleksa. Objekt za SIT tehniku u Opuzenu i trenutni program će velikim djelom služiti za provođenja edukacije ostalih sudionika.

➤ Planira se nastavak suradnje s IAEA laboratorijem u Seibersdorfu, Austrija, Beč započetog 2008. godine, koji se odnosi na razvoj GSS sojeva maslinine muhe – *Bactrocera oleae* Rossi, s ciljem razvoja tehnike sterilnih kukaca. Temelj je projekta križanje laboratorijski populacija s prirodnim populacijama iz Hrvatske, Grčke, Španjolske i dr. te nastavak stvaranja sojeva pogodnih za masovni laboratorijski uzgoj.

Međunarodna suradnja:

FAO/IAEA Regional Training Course on Area-Wide Integrated Fruit Fly Suppression, including MAT and SIT for Balkans and Eastern Mediterranean, Opuzen 7. - 11. listopada 2013. Provest će se kroz suradnju Međunarodne agencije za atomsku energiju (IAEA) i Ministarstva poljoprivrede u organizaciji HCPHS, Zavoda za zaštitu bilja. Očekuje se sudjelovanje stručnjaka entomologa iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Cipra, Crne Gore, Gruzije, Grčke, Hrvatske, Rumunjske, Slovenije, Turske i Ukrajine. Program će obuhvatiti edukacije o osnovnim znanjima i kompetencijama primjene IPM-a, uključujući integraciju bioloških i sličnih metoda suzbijanja štetnika, kao što su SIT (Sterile Insect Technique), MAT (Male Annihilation Technique) i biološka zaštita; pregled svjetskih uspješnih primjera integracije navedenih metoda suzbijanja štetnih Tephritidae vrsta.

Technical consultation "Grapevine flavescence dorée and *Scaphoideus titanus* 2013", Zagreb, 15. ožujak 2013. Regionalni sastanak se održava već sedmi puta i održava suradnju između zemalja regije (Austrija, Hrvatska, Italija, Mađarska, Slovenija) u ožujku svake godine na temu suzbijanja vektora, američkog cvrčka i sprječavanja širenja FD fitoplazme. Na sastanku se okupljaju i razmjenjuju iskustva stručnjaci u fitosanitarnom sektoru i primjeni fitosanitarnih mjera sa stručnjacima za identifikaciju, biologiju i epidemiologiju zlatne žutice vinove loze. Organizator sastanka je Fitosanitarna uprava Ministarstva poljoprivrede u suradnji sa Zavodom za zaštitu bilja. Sastanak će se održati u konferencijskoj dvorani "Lavanda" Zavoda.

Suradnja s drugim institucijama

➤ Nastavit će se dugogodišnja suradnja s relevantnim institucijama u inozemstvu i u zemlji. Sukladno potrebama, stručnjaci Zavoda surađuju sa sljedećim institucijama: The Ohio State University, Columbus, SAD; Natural History Museum, London i Pesticides Safety Directorate, York, Ujedinjeno Kraljevstvo; Plant Protection Service i Wageningen University, Wageningen, Nizozemska; Neiker-Tecnalia Accredited laboratory for quarantine harmful organisms, Forest Protection Department, Vitoria-Gasteiz, Španjolska; EPPO, Pariz, The National Laboratory for the Protection of Plants (LNPV), Angers i INRA UMR GDPP - Bordeaux, Francuska; Royal Museum for Central Africa, Tervuren, Belgija; Natural History Museum, Ženeva, Švicarska; Università di Padova, Dipartimento Agronomia Ambientale e Produzioni Vegetali – Entomologia, Padova, Università degli studi del Molise, Campobasso i Università degli studi di Napoli „Federico II“, Dipartimento di Entomologia e Zoologia Agraria „Filippo Silvestri“, Portici, Italija; IAEA, AGES Institut i Federal Research and Training Centre for Forests, Natural Hazards and Landscape, Beč, Austrija; Kmetijsko Gozdarski Zavod Nova Gorica, Nova Gorica, Biotehniška fakulteta, Inštitut za fitomedicino i Fitosanitarna uprava Republike Slovenije te KIS – Oddelek za varstvo rastlin i Nematološki laboratorij, Ljubljana, Slovenija; Botanički vrt PMF-a, Hrvatski prirodoslovni muzej, Agronomski fakultet, Laboratorij za molekularnu mikrobiologiju - Biološki odsjek, Prirodoslovno-matematičkog fakulteta, Šumarski fakultet i Hrvatska poljoprivredna komora, Zagreb, Poljoprivredni fakultet, Osijek; Hrvatski šumarski institut, Jastrebarsko; Savjetodavna služba u županijama i gradu Zagrebu i dr.

➤ Planira se da stručnjaci dijagnostičkih laboratorija po potrebi sudjeluju u međulaboratorijskom ispitivanju. Stručnjaci Laboratorija za nematologiju će nastaviti sudjelovati u

takvom ispitivanju (Proficiency testing) koje organizira LNPV – Nematološki laboratorij, Francuska što je osobito važno prilikom procesa stjecanja i održavanja akreditacije.

Podučavanje i edukacija subjekata uključenih u poslove zaštite bilja koje obavljaju stručnjaci Zavoda:

➤ Stručno usavršavanje fitosanitarnih inspektora – sukladno potrebama, stručnjaci Zavoda, putem predavanja, edukacije na terenu i pisanja prikladnih brošura, nastavit će sudjelovati u stručnom usavršavanju fitosanitarnih inspektora.

➤ Stručno usavršavanje djelatnika Poljoprivredne savjetodavne službe – sukladno potrebama, stručnjaci Zavoda, putem predavanja i edukacije na terenu nastavit će sudjelovati u stručnom usavršavanju djelatnika Poljoprivredne savjetodavne službe.

➤ Stručno osposobljavanje (sustavna izobrazba) osoba prema Pravilniku o uspostavi akcijskog okvira za postizanje održive uporabe pesticida (NN 142/2012) - modul za distributere i modul za savjetnike. Zbog objave navedenog Pravilnika potrebno je provesti redefiniranje dosadašnjeg poslovanja Zavoda koje se odnosi na stručno osposobljavanje zaposlenika za rad u poljoprivrednim ljekarnama te nastaviti s poslovima edukacije, koje se do objave Pravilnika obavljalo prema Pravilniku o uvjetima kojima moraju udovoljavati pravne osobe koje obavljaju promet sredstvima za zaštitu bilja na veliko i malo, te o načinu i postupku osposobljavanja zaposlenika koji čuvaju i izdaju sredstva za zaštitu bilja (NN 40/96, 96/98, 155/04, 8/06, 146/08). Stručnjaci Zavoda sukladno novom Pravilniku aplicirat će za predavače te će aktivno sudjelovati u izradi novog Priručnika za izobrazbu. Troškove izobrazbe, ispita i izdavanja iskaznice snosi obveznik izobrazbe.

➤ Nastavit će se izrada stručnih podloga i mišljenja za izradu nacрта propisa te znanstveno-stručna potpora nadležnoj upravi MP - iz područja biljnog zdravlja i područja sredstava i ostataka sredstava.

Sukladno potrebama stručnjaci Zavoda nastavit će suradnju u pripremanju dokumentacije te će sudjelovati u raspravama pri izradi nacрта propisa, naputaka i sl. iz navedenih područja.

3. ZAVOD ZA VINOGRADARSTVO I VINARSTVO

Planiraju se slijedeće aktivnosti:

3.1. Odjel za vinogradarstvo nastavlja:

➤ **Provedbu postupaka zaštite kontroliranog zemljopisnog podrijetla vina:** Nastavlja se s provođenjem postupaka zaštite zemljopisnog podrijetla vina, tj. izdavanjem prijedloga Ministarstvu poljoprivrede o zaštiti kontroliranog zemljopisnog podrijetla za vina, sukladno Zakonu o vinu RH (NN 96/03) i pratećim podzakonskim aktima: Pravilnikom o označavanju vina oznakom zemljopisnog podrijetla (NN 7/05, 41/08), Pravilnikom o vinogradarskim područjima (NN 159/04, 64/05, 123/07) i Pravilnikom o nacionalnoj listi priznatih kultivara vinove loze (NN 159/04, 14/05, 42/05, 62/05, 3/06, 37/06, 76/06, 44/07, 118/07, 133/07, 86/08, 117/08, 124/08, 148/08, 45/09, 153/09, 46/10, 129/10). **Očekuje se prestanak ovih aktivnosti s danom ulaska u EU, kao posljedica prihvaćanja EU uredbi i uvođenja oznaka izvornosti.**

➤ **Izdavanje rješenja o prometu grožđa**

Nastavlja se s izdavanjem rješenja o prometu grožđa temeljem Zakona o vinu (NN 96/03, 25/09, 55/11). Nastavak i model provođenja ove aktivnosti nakon ulaska u EU će se uskladiti s nadležnom upravom Ministarstva.

3.2. Odjel za vinarstvo nastavlja:

➤ **Održavanje baze podataka o berbi grožđa i proizvodnji vina i voćnih vina za dio proizvođača koji puštaju u promet svoje proizvode te održavanje baze podataka o uvozu i izvozu**

Nastavlja se održavanje baze podataka uvoznika i izvoznika, korisnika o uvozu, doradi, punjenju, zalihama i prodaji temeljem Zakona o vinu (NN 96/03, 55/11) i Pravilnika o vinu (NN 96/06, 57/00, 7/97, 117/97) te ažuriranje podataka o berbi grožđa, proizvodnji grožđa, vina i voćnih vina kao i stanju zaliha.

Donošenjem Pravilnika o registru vinograda, obveznim izjavama, pratećim dokumentima i podrumskoj evidenciji (NN 121/10, 32/10, 78/11) Zavod je prestao s vođenjem Upisnika i podrumskih evidencija nastavno na Upisnik, a analogno Upisniku uspostavlja i vodi se Vinogradarski registar i sve dokumente po navedenom pravilniku vodi APRRR.

➤ **Izdavanje rješenja o stavljanju u promet mošta, vina i drugih proizvoda od grožđa i vina te voćnih vina kao i vinskoga i voćnog octa**

Nastavlja se temeljem Zakona o vinu (NN 96/03, 55/11), Pravilnika o vinu (NN 96/06, 57/00, 7/97, 117/97), Pravilnika o uvjetima analize mošta, vina, drugih proizvoda od grožđa i vina te voćnih vina i drugih proizvoda na bazi voćnih vina (NN 102/04, 64/05), Pravilnika o proizvodnji vina (NN 2/05, 137/08), Pravilnika o vinskom i voćnom octu (NN 121/05, 53/06, 26/11), Pravilnika o voćnim vinima (NN 73/06, 24/11, 28/11, 62/11, 82/11, 120/12), Pravilnika o kategorijama proizvoda od grožđa i vina, enološkim postupcima i ograničenjima (NN 114/10) i Pravilnika o organoleptičkom (senzornom) ocjenjivanju mošta i vina (NN 106/04, 137/12) izdavanje rješenja o stavljanju u promet mošta, vina i drugih proizvoda od grožđa i vina te voćnih vina kao i vinskoga i voćnog octa. Nastavak i model provođenja ove aktivnosti nakon ulaska u EU će se uskladiti s nadležnom upravom Ministarstva.

➤ **Izdavanje svjedodžbi o kakvoći vina i drugih proizvoda od grožđa i vina te voćnih vina i voćnog octa koja se izvoze**

Nastavlja se temeljem Zakona o vinu, EC No 479/2008, Pravilnika o proizvodnji vina (NN 02/05, 137/08), Pravilnika o vinskom i voćnom octu (NN 121/05, 53/06), Pravilnika o voćnim vinima (NN 73/06) i Pravilnika o kategorijama proizvoda od grožđa i vina, enološkim postupcima i ograničenjima (NN 114/10), izdavanje svjedodžbi o kakvoći vina i drugih proizvoda od grožđa i vina te voćnih vina i voćnog octa koja se izvoze. Uz svjedodžbu koju se izdaje radi nacionalne carinske kontrole, izdaju se specifični dokumenti; VI1 dokument za EU, dodatna uvjerenja za SAD, Rusiju, Japan i druge zemlje po potrebi. Izdaju se i dokumenti koji prate vina za potrebe međunarodnih sajmova i druge prezentacijske svrhe. Nastavak i model provođenja ove aktivnosti nakon ulaska u EU će se uskladiti s nadležnom upravom Ministarstva.

➤ **Izdavanje svjedodžbi o kakvoći vina i drugih proizvoda od grožđa i vina te voćnih vina i voćnog octa koja se uvoze**

Nastavlja se temeljem Zakona o vinu, Pravilnika o proizvodnji vina (NN 2/05, 137/08), Pravilnika o vinskom i voćnom octu (NN 121/05, 53/06, NN 26/11), Pravilnika o voćnim vinima (NN 73/06, 24/11, 28/11, 62/11, 82/11, 120/12), Pravilnika o kategorijama proizvoda od grožđa i vina, enološkim postupcima i ograničenjima (NN 114/10) i Pravilnika o organoleptičkom (senzornom) ocjenjivanju mošta i vina (NN 106/04, 137/12) izdavanje svjedodžbi o kakvoći vina i drugih proizvoda od grožđa i vina te voćnih vina i voćnog octa koja se uvoze. Uz dokumente koji se izdaju, izdaju se evidencijske kontrolne markice kojima se proizvodi označavaju obvezno na tržištu. Očekuju se za Zavod znatne izmjene hodograma i ukidanje većeg dijela obveza obzirom na ulazak u EU. Nastavak i model provođenja ove aktivnosti nakon ulaska u EU će se uskladiti s nadležnom upravom Ministarstva.

➤ **Izdavanje mišljenja o kakvoći po inspekcijskom postupku**

Nastavlja se izdavanje mišljenja o kakvoći po inspekcijskom postupku na osnovi Zakona o vinu.

3.3. Laboratorij za fizikalno-kemijska ispitivanja (L1) i Laboratorij za senzorna ispitivanja (L2):

➤ Fizikalno-kemijska ispitivanja

Nastavlja se s provođenjem fizikalno-kemijskih analiza grožđa, mošta, vina, voćnih vina, vinskog i voćnog octa u postupku stavljanja proizvoda u promet, u izvozu i uvozu te ostalih analiza temeljem Zakona o vinu i pratećih pravilnika.

➤ Senzorna ispitivanja

Nastavlja se s provođenjem senzornih ispitivanja vina i voćnih vina u postupku izdavanja rješenja za promet, izdavanja uvoznih svjedodžbi te po inspekcijskim postupcima, temeljem Pravilnika o organoleptičkom (senzornom) ocjenjivanju mošta i vina (NN 106/04, 137/12).

➤ Razvoj i održavanje sustava kvalitete

Nastavlja se s provođenjem razvoja i održavanja sustava kvalitete temeljem Zakona o akreditaciji (NN 158/03, 75/09, HRN EN ISO/IEC 17025:2007). Planira se nastavak sudjelovanja Laboratorija za fizikalno-kemijska ispitivanja i Laboratorija za senzorna ispitivanja u međunarodnim međulaboratorijskim usporednim analizama. Tijekom 2013. godine Laboratorij za senzorna ispitivanja planira proširiti područje akreditacije i na voćna vina, zahvaljujući izmjenama Pravilnika o organoleptičkom (senzornom) ocjenjivanju mošta i vina (NN 137/12).

Planira se u laboratorijima:

➤ Validacija FT-IR metode

Planira se validacija metode FT-IR tehnikom, kojom se određuju parametri kakvoće vina: gustoće, stvarnog alkohola, pH, ukupne kiselosti i hlapive kiselosti.

➤ Razvoj izotopnih metoda

Laboratorij za fizikalno-kemijska ispitivanja nastavlja uvođenje metoda i pripreme za validaciju za određivanje omjera stabilnih izotopa $^{18}\text{O}/^{16}\text{O}$ i $^{13}\text{C}/^{12}\text{C}$. Laboratorij za fizikalno-kemijska ispitivanja, nacionalni je referentni laboratorij za izotope Državnog zavoda za mjeriteljstvo, prema Pravilniku o uvjetima i postupku ovlaščivanja referentnih laboratorija u području mjeriteljstva u kemiji (NN 29/08), sukladno Zakonu o mjeriteljstvu (NN 163/03, 194/03, 111/07). Službene EU metode za određivanje omjera stabilnih izotopa deuterija, kisika i ugljika, definirane su uredbama EC 2676/90, EC 822/97, EC 2729/2000, EC 440/2003 i EC 2120/2004.

➤ Uvođenje metode za određivanje TCA i TBA (trikloranisol i tribromanisol) u vinu, spojeva koji su izravni indikatori nepoželjne mikrobiološke aktivnosti u vinu (bolesti i mane vina)

Kao podrška senzornoj analizi što je od iznimne važnosti u stručnoj ekspertizi i provjeri kakvoće, osobito u inspekcijskim analizama planira se u tom smislu i dodatno opremanje postojećih uređaja, kupnja potrebne dodatne opreme i edukacija djelatnica u drugim laboratorijima koji imaju uvedenu metodu i razrađen sustav.

➤ Uvođenje metode za analizu etil fenola i etil quajakola, spojeva iz grupe hlapljivih fenola koji su izravni indikatori nepoželjne mikrobiološke aktivnosti u vinu (bolesti i mane vina)

Riječ je o podršci senzornim ispitivanjima, potrebnima u kontroli kakvoće, a planira se u tom smislu i dodatno opremanje postojećih uređaja te edukacija djelatnica u drugim laboratorijima koji imaju uvedenu metodu i razrađen sustav.

➤ Validacija enzimatske metode za određivanje smjese glukoze i fruktoze

Planira se validacija enzimatske metode za određivanje smjese glukoze i fruktoze na sekvencionalnom automatiziranom analizatoru EASYCHEM koji je kupljen u 2012. godini. Planira se i

uvođenje novih metoda opisanih u *Compendium of International Methods of Wine and Must Analysis, Edition 2012*, od 24. lipnja 2011., koju je izdala Međunarodna organizacija za lozu i vino (OIV), koji je temeljni službeni dokument EU u kontroli kakvoće vina.

➤ **„Formiranje baze podataka stabilnih izotopa hrvatskih vina“.**

Nastavlja se s prikupljanjem uzoraka autentičnih vina te komercijalnih uzoraka vina s tržišta koja predstavljaju vina istog sortimenta i provenijencije kao i autentična.

Suradnja s drugim institucijama

➤ **Nastavit će se suradnja s institucijama na nacionalnoj i međunarodnoj razini.**

Zavod ugovorno surađuje s Institutom za poljoprivredu i turizam u Poreču, Institutom za jadranske kulture i melioraciju krša u Splitu, Poljoprivrednom savjetodavnom službom, Bioinstitutom u Čakovcu.

Zavod surađuje s Agencijom za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju u Zagrebu s kojom ima i sporazumnu razmjenu podataka. Suradnja s Agencijom treba ići na slijedeću razinu, dogradnje informatičkog sustava koji će koristiti djelatnici Zavoda u kontroli proizvoda za promet, a uključuje postupke koje su proizvođači obvezni prijavljivati Agenciji. U svrhu realizacije potrebno je uključiti i MP kao partnera u dogovoru.

Sukladno potrebama, Zavod surađuje s Agronomskim fakultetom u Zagrebu, s kojim za ovu godinu planira ostvariti suradnju u području senzorne i instrumentalne analize na UTU-atipičnu aromu starenja vina.

Zavod nastavlja suradnju s MP - Vinarskom inspekcijom, Državnim inspektoratom u području nadzora u proizvodnji i na tržištu.

Planira se da stručnjaci laboratorija po potrebi sudjeluju u međulaboratorijskim razmjenama iskustava gdje imamo dobru suradnju s institucijom BAWB, Bundesamt für Weinbau iz Eisenstadt-a u Austriji, te institucijom Federal College and Research Institute for Viticulture and Pomology u Klosterneuburgu u Austriji, gdje se planira stručni boravak naših djelatnika radi edukacije u području novih analitičkih metoda koje se planira uvoditi u Laboratorijima. Nastavit će se i vrlo dobra suradnja i sa svim udrugama u RH koje traže suradnju i sudjelovanje naših djelatnika u edukacijama, izložbama vina i sl.

➤ **Nastavit će se aktivno sudjelovanje djelatnika Zavoda** u međunarodnim organizacijama (OIV), u Povjerenstvima za izradu propisa iz područja vinogradarstva i vinarstva, sudjelovanje u izradi stručnih podloga i mišljenja za izradu nacrt propisa te znanstveno stručna potpora nadležnoj upravi MP. Djelatnici Zavoda su službeni delegati/eksperti u pojedinim komisijama pri OIV-u i imaju obvezu aktivnog sudjelovanja u radu tijela ove organizacije sa svrhom prijenosa znanja i sudjelovanja u kreiranju dokumenata, obzirom na važnost ove grane za RH. Sukladno potrebama stručnjaci Zavoda nastavit će suradnju aktivnim sudjelovanjem u Povjerenstvima za izradu propisa, u pripremanju dokumentacije te će sudjelovati u raspravama pri izradi nacrt propisa, naputaka i sl. iz navedenih područja.

Usklađivanje trenutno važećih propisa s EU direktivama i primjena nove legislative:

➤ **Angažiranje stručnih potencijala Zavoda** za potrebe MP sa svrhom izrade znanstveno stručnih studija zaštite oznaka izvornosti vina, kao i sudjelovanje u Povjerenstvima za provjeru specifikacija.

Sukladno Pravilniku o zaštićenim oznakama izvornosti i zaštićenim oznakama zemljopisnog podrijetla, tradicionalnim izrazima i označavanju vina (NN 141/10, 31/11, 78/11, 120/12), s EU uredbom 491/2009 od 25. svibnja 2009. o izmjeni Uredbe (EZ) br. 1234/2007 o uspostavljanju zajedničkog uređenja tržišta poljoprivrednih proizvoda i o posebnim odredbama za određene

poljoprivredne proizvode (Jedinstvena uredba o ZUT-u) (SL L 154, 17.06.2009.) i Uredbom Komisije (EZ) br. 607/2009 od 14. srpnja 2009. o određivanju određenih podrobnih pravila za provedbu Uredbe Vijeća (EZ) br. 479/2008 u pogledu oznaka izvornosti i oznaka zemljopisnog podrijetla, tradicionalnih izraza, označavanja i prezentiranja određenih proizvoda u sektoru vina (SL L 193, 24.07.2009.).

➤ **Uključivanje u projekt „European Wine Databank on authentic European wines“ EC 2729/2000.** Države članice u obvezi su pripreme uzoraka autentičnih vina s ciljem prikupljanja podataka koji se koriste u određivanju i provjeri autentičnosti vina na tržištu, radi zaštite od patvorina, osobito u području zemljopisnog podrijetla. Kako Zavod već nekoliko godina na internoj razini ima projekt i suradnju s proizvođačima i prikuplja uzorke koji će biti analizirani na nacionalnoj razini očekujemo da ćemo mi kao institucija dobiti obvezu proizvodnje autentičnih uzoraka za EU projekt, po jasno definiranim uvjetima i protokolu. S tim ciljem potrebno je očekivanu obvezu raspraviti i dogovoriti u MP, i zbog očekivanih troškova u ovoj berbi.

➤ **Uvođenje sustava za ustrojstvo certifikacijskih tijela za proizvode prema HRN EN 45011:1998 (IAF GD 5:2006)**

Ako budu doneseni novi provedbeni propisi temeljem kojih će biti obveza uvođenje sustava certificiranja prema normi HRN EN 45011:1998 (IAF GD 5:2006) pokrenut će se postupak uvođenja navedenog sustava.

➤ **Pripremanje i uvođenje plana nadzora u proizvodnji grožđa i vina.**

Sukladno Pravilniku o zaštićenim oznakama izvornosti i zaštićenim oznakama zemljopisnog podrijetla, tradicionalnim izrazima i označavanju vina (NN 141/10, 31/11, 78/11, 120/12), a na temelju unaprijed napravljenog plana kontrole Zavod će provjeravati proizvod u bilo kojoj fazi proizvodnje uključujući i fazu pakiranja. S berbom 2013. bit ćemo u obvezi nadzirati proizvodnju i preradu grožđa i proizvodnju vina. Za navedenu aktivnost potrebno je u MP dogovoriti uvjete i razinu aktivnosti, u suradnji s Vinarskom inspekcijom.

➤ **Nadzor u području enoloških podrumskih praksi (pojačavanje mošta/masulja, doslađivanje specijalnih vina, i dr.)**

Donošenjem novih pravilnika dokinuta je obveza izdavanja rješenja o pojačavanju, što je bila zadaća Zavoda za vinogradarstvo i vinarstvo, no istodobno nije regulirano pitanje nadzora u enološkim postupcima i kada je nadzor potreban. Berbu 2012. zbog toga nije moguće do kraja sa sigurnošću kontrolirati. Očekuje se angažman Zavoda u berbi 2013. u tom dijelu, a što je potrebno dogovoriti u MP kako bi se koristili postojeći potencijali, ljudski i tehnički.

➤ **Uključivanje institucije u nadzor iz područja carinskih kontrola u uvozu proizvoda, a prije svega radi postojećih ljudskih i tehničkih potencijala**

Nakon ulaska u EU prestat će aktivnosti izdavanja uvoznih svjedodžbi i kontrola kakvoće prije stavljanja proizvoda na „prodajnu policu“. Kako je inspeksijski nadzor i carinska kontrola područje nadležnosti Državnog inspektorata i Ministarstva gospodarstva, potrebno je da MP dogovori suradnju između ministarstava i institucija.

4. ZAVOD ZA SJEMENARSTVO I RASADNIČARSTVO

Zavod za sjemenarstvo i rasadničarstvo planira obavljanje poslova sukladno propisima koji se odnose na priznavanje i zaštitu novih biljnih sorti, proizvodnju i certifikaciju reprodukcijskog materijala poljoprivrednog bilja te drugih poslova određenih normativnim dokumentima Centra.

4.1. Odjel za priznavanje novih biljnih sorti planira:

- **Provođenje ispitivanja i priznavanja novih biljnih sorti**

Temeljem Pravilnika o priznavanju sorti poljoprivrednog bilja (NN 99/08, 100/09, 109/10) izvršit će se ispitivanje sorti krmnog bilja, žitarica, repa, povrća, krumpira, uljarica i predivog bilja u pokusnom polju i laboratoriju određivanjem gospodarske vrijednosti sorti (VCU ispitivanje) i određivanjem različitosti, ujednačenosti i postojanosti sorti (DUS ispitivanje).

- **Provođenje upisa sorti u sortne liste**

Temeljem Zakona o sjemenu, sadnom materijalu i priznavanju sorti poljoprivrednog bilja (NN 140/05, 35/08), Pravilnika o upisu sorti u Sortnu listu (NN 45/08, 84/08) i Pravilnika o upisu sorti u Nacionalnu sortnu listu (NN 53/10) izvršit će se upisi novih priznatih sorti, obnavljanja upisa sorti na Sortnoj listi i brisanja sorti sa Sortne liste, upis sorti u Nacionalnu sortnu listu i rad na pripremi Preporučene sortne liste.

- **Skrb o biljnim genetskim izvorima**

U skladu s člankom 63. Zakona o sjemenu, sadnom materijalu i priznavanju sorti poljoprivrednog bilja (NN 140/05, 35/08) i Pravilnikom o očuvanju i korištenju biljnih genetskih resursa te načinu rada i uređenju banke biljnih gena poljoprivrednog bilja (NN 4/05, 42/07) planira se uključivanje u kolekciju gen-banke uzoraka sjemena sorata koje će biti povučene sa Sortne liste Republike Hrvatske. Za primjerke koji nedostaju u kolekciji standardnih uzoraka pokušat će se pribaviti sjeme iz drugih banki biljnih gena. Organiziranje i održavanje sastanaka Povjerenstva za biljne genetske izvore.

- **Izdavanje publikacije o zaštićenim sortama i izdavanje vodiča za postupak podnošenja zahtjeva za dodjeljivanje oplemenjivačkog prava** temeljem Zakona o zaštiti biljnih sorti (NN 131/97, 62/00, 67/08).

- **Organiziranje edukacije i rasprava s korisnicima vezano za sustav zaštite novih biljnih sorti i priznavanja sorti** temeljem prije spomenutih zakona i pravilnika.

- **Uslužno izvođenje pokusa na sortama poljoprivrednog bilja za privatnog naručitelja**

S obzirom na smanjen broj službenih pokusa raspoloživi kapaciteti će se iskoristiti za izvođenje pokusa za firmu Syngenta kako bi se pokrio prihodovni manjak.

4.2. Odjel za nadzor i deklariranje reprodukcijskog materijala u poljoprivredi planira:

- **Zaprimanje i obrada prijave te obavljanje stručnog nadzora sjemenskih**

Temeljem Pravilnika o stavljanju na tržište sjemena žitarica (NN 92/06, 83/09), Pravilnika o stavljanju na tržište sjemena uljarica i predivog bilja (NN 126/07), Pravilnika o stavljanju na tržište sjemena repa (NN 72/07), Pravilnika o stavljanju na tržište sjemena krmnog bilja (NN 129/07), Pravilnika o stavljanju na tržište sjemena povrća (NN 129/07) i Pravilnika o stavljanju na tržište sjemena krumpira (NN 129/07).

- **Vođenje evidencije** o proizvedenim količinama i sastavljanje izvješća o nadzoru nad sjemenskom proizvodnjom te dostava istih zainteresiranim stranama temeljem pravilnika navedenih u prijašnjem stavku.

- **Organiziranje godišnjih radionica (dani polja)**

Za nadzornike sjemenskih usjeva, odgovorne osobe i nadzornike za obavljanje „kontrola pod stručnim nadzorom“ za koje Zavod daje suglasnost temeljem Pravilnika o postupku stručnog nadzora i nadzora pod stručnom kontrolom nad proizvodnjom poljoprivrednog reprodukcijuskog materijala (NN 144/09) i Pravilnika o upisu u upisnik dobavljača, laboratorija i uzorkivača poljoprivrednog sjemena i sadnog materijala (NN 29/08, 37/09).

- **Ispitivanje u kontrolnom polju** ispravnosti certificiranja partija sjemena i održavanja sorti temeljem Pravilnika o postupku stručnog nadzora i nadzora pod stručnom kontrolom nad proizvodnjom poljoprivrednog reprodukcijuskog materijala (NN 144/09).

- **Provjeru uvjeta za upis u upisnik dobavljača** temeljem Zakona o sjemenu, sadnom materijalu i priznavanju sorti poljoprivrednog bilja (NN 140/05, 35/08) i Pravilnika o upisu u upisnik dobavljača (NN 29/08, 37/09).

- **Zaprimanje i obradu prijave te obavljanje stručnog nadzora** poljoprivrednog sadnog materijala temeljem Pravilnika o stavljanju na tržište reprodukcijuskog sadnog materijala i sadnica namijenjenih za proizvodnju voća (NN 100/09, 153/09, 72/10), Pravilnika o stavljanju na tržište materijala za vegetativno umnažanje loze (NN 133/06, 67/10) i Pravilnika o postupku stručnog nadzora i nadzora pod stručnom kontrolom nad proizvodnjom poljoprivrednog reprodukcijuskog materijala (NN144/09).

- **Uzimanje uzoraka reprodukcijuskog sadnog materijala i sadnica** za laboratorijsku analizu temeljem Pravilnika o stavljanju na tržište reprodukcijuskog sadnog materijala i sadnica namijenjenih za proizvodnju voća (NN 100/09, 153/09, 72/10) i Pravilnika o stavljanju na tržište materijala za vegetativno umnažanje loze (NN 133/06, 67/10).

- **Vođenje evidencija** o proizvedenim količinama sadnog materijala te izdavanje Uvjerenja o sadnom materijalu temeljem Pravilnika o stavljanju na tržište reprodukcijuskog sadnog materijala i sadnica namijenjenih za proizvodnju voća (NN 100/09, 153/09, 72/10) i Pravilnika o stavljanju na tržište materijala za vegetativno umnažanje loze (NN 133/06, 67/10)

- **Sastavljanje Izvješća** o proizvodnji poljoprivrednog sadnog materijala i podnošenje istoga Ministarstvu poljoprivrede temeljem Pravilnika o stavljanju na tržište reprodukcijuskog sadnog materijala i sadnica namijenjenih za proizvodnju voća (NN 100/09, 153/09, 72/10) i Pravilnika o stavljanju na tržište materijala za vegetativno umnažanje loze (NN 133/06, 67/10)

- **Organiziranje godišnjih radionica** za nadzornike poljoprivrednog sadnog materijala temeljem Pravilnika o postupku stručnog nadzora i nadzora pod stručnom kontrolom nad proizvodnjom poljoprivrednog reprodukcijuskog materijala (NN 144/09).

- **Pripremanje, ažuriranje i objavljivanje** Popisa sorti voćnih vrsta temeljem Pravilnika o upisu sorti u popis sorti voćnih vrsta (NN 98/09).

- **Pripremanje, ažuriranje i objavljivanje** Nacionalne sorte liste za vinovu lozu temeljem Pravilnika o upisu sorti u Nacionalnu sortnu listu (NN 53/10).

- **Izdavanje certifikata o sjemenu i sadnom materijalu** temeljem Pravilnika o stavljanju na tržište sjemena žitarica (NN 92/06, 83/09), Pravilnika o stavljanju na tržište sjemena uljarica i predivog bilja (NN 126/07), Pravilnika o stavljanju na tržište sjemena repa (NN 72/07), Pravilnika o stavljanju na tržište sjemena krmnog bilja (NN 129/07, 78/10), Pravilnika o stavljanju na tržište sjemena povrća (NN 129/07, 78/10), Pravilnika o stavljanju na tržište sjemena krumpira (NN 129/07), Pravilnika o stavljanju na tržište reprodukcijuskog sadnog materijala i sadnica namijenjenih za proizvodnju voća (NN 100/09, 153/09, 72/10) i Pravilnika o stavljanju na tržište materijala za vegetativno umnažanje loze (NN 133/06, 67/10).

- **Vođenje evidencije o izdanim certifikatima** o sjemenu i sadnom materijalu i uvezenim količinama sjemena i sadnog materijala temeljem pravilnika iz prijašnjeg stavka.
- **Osposobljavanje nadzornika** za poslove pakiranja, plombiranja i označavanja sjemena i sadnog materijala pod stručnom kontrolom temeljem prije spomenutih pravilnika.
- **Nadzor nad radom ovlaštenih nadzornika** za poslove pakiranja, plombiranja i označavanja sjemena i sadnog materijala temeljem prije spomenutih pravilnika.

4.3. Odjel laboratorij za ispitivanje sjemena planira:

- **Uzorkovanje sjemena poljoprivrednog bilja i ispitivanje kvalitete sjemena** temeljem Pravilnika o metodama uzorkovanja i ispitivanja kvalitete sjemena (NN 99/08) i pravilnika o stavljanju na tržište sjemena navedenih u prijašnjim stavcima.
- **Nadzor nad radom ovlaštenih laboratorija** (naknadna kontrola) i ovlaštenih uzorkivača temeljem svih pravilnika o stavljanju na tržište sjemena.
- **Osposobljavanje uzorkivača** za uzorkovanje poljoprivrednog sjemena i analitičara za ispitivanje kakvoće sjemena temeljem svih pravilnika o stavljanju na tržište sjemena.
- **Provjeru postojanja uvjeta za upis u upisnik** laboratorija temeljem Pravilnika o upisu u upisnike dobavljača, laboratorija i uzorkivača poljoprivrednog sjemena i sadnog materijala (NN 29/08, 21/09).
- **Organizirati među-laboratorijska ispitivanja** (Ring test) i radionice za analitičare u laboratorijima za ispitivanje kakvoće sjemena. Temeljeno na odredbama svih pravilnik o stavljanju na tržište sjemena.
- **Određivanje zastupljenosti GMO-a** temeljem Uredbe o razini genetski modificiranih organizama u proizvodima ispod koje proizvodi koji se stavljaaju na tržište ne moraju biti označeni kao proizvodi koji sadrže genetski modificirane organizme (NN 92/08, 36/09, 33/10).
- **Proširenje opsega ovlaštenja na ispitivanje, kontrolu i praćenje** GMO-a i proizvoda koji sadrže i/ili se sastoje ili potječu od GMO-a u hrani i hrani za životinje i proširenje akreditacije.
- **Redoviti godišnji nadzor** HAA za provjeru osposobljenosti prema zahtjevima norme HRN EN ISO/IEC 17025:2007
- **Uvođenje Heubach testa za otprašivanje** sukladno Pravilniku o uspostavi akcijskog plana o održivoj uporabi pesticida (NN 142/12).
- **Vođenje evidencije uzoraka** i centralnog skladišta uzoraka za potrebe naknadne kontrole u laboratoriju i kontrolnom polju.

4.4. Odjel za proizvodnju, pokušalište, tehničke poslove i održavanje planira:

- **Provođenje proizvodnih pokusa za različite agrotehničke mjere na osnovnim ratarskim kulturama.** Pokusni program se temelji na ispitivanjima najnovijih hibrida, sredstava za zaštitu bilja i gnojiva na poljoprivrednim kulturama uljane repice, pšenice, kukuruza i soje.
- **Pružanje tehničke pomoći drugim Odjelima u zasnivanju i održavanju pokusa u polju** koji se izvode radi priznavanja sorti, post-kontrole i drugih namjena na lokaciji sjedišta Zavoda te na ugovorenim površinama izvan Zavoda.
- **Održavanje kruga Zavoda** u primjerenom stanju, a strojeva i opreme u ispravnom i radno sposobnom.
- **Po potrebi obavljat će se i drugi poslovi** tehničke prirode koje mogu obaviti djelatnici Odjela. Djelatnici Odjela izvršavaju sve domarske poslove za objekte koje koristi Zavod.

Sudjelovanje u izradi propisa

Djelatnici Zavoda prate domaće i međunarodne propise u područjima priznavanja i zaštiti novih biljnih sorti, certificiranju sjemena i sadnog materijala poljoprivrednog bilja te će pona poziv Ministarstva poljoprivrede sudjelovati u pripremi izmjena propisa i njihovog usklađivanja s istima.

Planirana suradnja s drugim institucijama ogledat će se u slijedećem:

- **Provođenju Proficiency i Ring testova.**

Sukladno ISTA akreditacijskom standardu Laboratorij sudjeluje u Proficiency testovima koje organizira ISTA i EURL te Ring testovima koje organiziraju drugi ISTA akreditirani laboratoriji u susjednim zemljama.

- **Sudjelovanju na sastancima i radionicama koje organizira ISTA** (International Seed Testing Association), EURL (EU Reference Laboratories) te nadležna ministarstva.

- **Sudjelovanju na ESCA sastancima i radu stalnih odbora EU za sjeme i sadni materijal.** Temeljem imenovanja Ministarstva poljoprivrede u pojedina tijela.

- **Međunarodna suradnja u svrhu DUS ispitivanja kukuruza, strnih žitarica i soje.** Suradnja u sklopu koje je započeo program DUS ispitivanja opisa sorti i popunjavanja referentne kolekcije ozime pšenice i kukuruza sa GEVES, Francuska planira se nastaviti.

- **Sudjelovanju na EU-VCU seminarima** u svrhu usklađivanja u provođenju VCU ispitivanja.

- **Sudjelovanju na sastancima i radionicama koje organizira UPOV** (Međunarodna Unija za zaštitu novih biljnih sorti).

- **Sudjelovanju u ECPGR.**

Zavod je nominiralo MP za „focal point“. Nastavit će se povezivanje svih članova Programa za biljne genetske izvore i izvještavanje o kretanjima u organizaciji.

- **Ured Europske unije za zaštitu novih biljnih sorti (CPVO).** Temeljem pristupnog dogovora s EU nastavit će se suradnja na poslovima zaštite novih biljnih sorti.

- **OECD (Organisation for economic co-operation and development).**

MP je ovlastilo Zavod za sjemenarstvo i rasadničarstvo za implementaciju OECD sheme certificiranja sjemena. Nastavit će se praćenje rada OECD organizacije i izvještavanje iste o stanju u Hrvatskoj.

- **Sudjelovanju na edukacijama za upravljanje dokumentima i vođenje sustava kvalitete**

Održavanje sustava u Odjelu laboratorija i proširenje sustava na cijeli Zavod je trajni cilj. Početni korak u tome će biti sudjelovanje u radionicama koje organizira HAA.

- **Sudjelovanje u edukacijama iz područja ispitivanja kakvoće sjemena**

Edukacije u domeni ispitivanja sjemena, često potpomognute od ISTA-e, se redovno održavaju u laboratorijima specijaliziranim za pojedine biljne vrste u EU zemljama. Sudjelovanje na njima je potrebno radi održavanja razine znanja analitičara u laboratoriju.

- **Sudjelovanju u znanstveno-istraživačkom radu iz područja rada Zavoda**

U suradnji sa znanstvenim i znanstveno-nastavnim institucijama u Hrvatskoj (Agronomski fakultet u Zagrebu, Poljoprivredni fakultet u Osijeku, Poljoprivredni institut u Osijeku, Institut za jadranske kulture i melioraciju krša u Splitu i drugi.).

5. ZAVOD ZA VOĆARSTVO

U Zavodu za voćarstvo u 2013. planira se obavljanje sljedećih poslova:

5.1 Odjel za održavanje, proizvodnju i analitiku nastavlja s aktivnostima:

Planirane aktivnosti na Pokušalištu Donja Zelina:

➤ **Nastavlja se održavanje infrastrukture pokušališta, strojeva i opreme.**

U sklopu održavanja planira se finalizacija izgrađenog objekta, uređenje pristupnih putova, nabavka namještaja te instalacija pumpe za navodnjavanje unutar objekta.

➤ **Održavanje matičnog nasada**

Sukladno započetim aktivnostima te raspoloživosti reprodukcijskog materijala nastaviti će se redoviti poslovi na održavanju matičnih nasada. Planira se distribucija i prodaja pupova iz već formiranih matičnih nasada.

➤ **Introdukcija novih sorti**

Planira se predintrodukcija i introdukcija novih sorti jabuke, šljive, marelice te se nastavlja podizanje i održavanje pokusnih voćnjaka jabuke, šljive, kruške, trešnje i lijeske sukladno Zakonu o osnivanju Hrvatskog centra za poljoprivredu, hranu i selo (NN 25/09, 124/10).

➤ **Održavanje introdukcijsko-pokusnog nasada**

Nastavlja se s održavanjem introdukcijsko-pokusnih nasada te nakon obavljenih pomološko – tehnoloških mjerenja u introdukcijsko-pokusnom nasadu, planira se proizvodnja plodova jabuke 60 t, šljive 3t i trešnje 1t.

➤ **Održavanje kolekcije starih sorti jabuka**

Nastavlja se s održavanjem te proširenjem kolekcije starih sorti jabuka s ciljem očuvanja vrijednih genetskih resursa.

➤ **Istraživanja tolerantnih sorti jabuka**

Nastavlja se s istraživanjem već posađenih tolerantnih sorti jabuka što podrazumijeva pomo-tehnološka istraživanja sorti jabuka otpornih na fuzikladij, pepelnicu i bakterijsku palež iz oplemenjivačkog programa Julius-Kuhn Instituta, tzv. Re- i Pi-sorti te sorti ostalih europskih oplemenjivačkih tvrtki. Cilj je istražiti pomo-tehnološke značajke ovih sorti za uzgoj u agroekološkim uvjetima RH. Dobiveni rezultati poslužiti će kao temeljni materijal za održavanje radionica i edukaciju voćara vezano za uzgoj spomenutih sorti.

➤ **Pomološko-tehnološko vrednovanje autohtonih genotipova šljive**

Nastavlja se s pomološkom identifikacijom domaćih genotipova šljive iz Slavonije i Like. Cilj je identificirati autohtone genotipove šljiva koje su pokazale pozitivna pomološko-tehnološka svojstva te održavati kolekcijsko-pokusni nasad.

➤ **Izrada brošura s opisima sorti voćnih vrsta (trešnja, višnja, šljiva i marelica)**

Nastavlja se s pripremanjem i izradom knjige s opisima sorti trešnje, višnje, šljive i marelice koje se nalaze u introdukcijskim i proizvodnim pokusima na Pokušalištu Donja Zelina.

➤ **Suradnja s proizvođačima – voćarima**

Nastavlja se s organiziranjem otvorenih dana tijekom vegetacijske sezone (otvoreni dani trešnje, šljive i jabuke), stručni obilazak Pokušališta Donja Zelina za proizvođače, sudjelovanjem na izložbama, stručnim skupovima i seminarima. Praktična edukacija voćara na Pokušalištu. Nastavlja se suradnja s proizvođačima voćarima preko Hrvatske voćarske zajednice.

5.2. Odjel za ispitivanje sorti voćnih vrsta planiraju se sljedeći poslovi:

➤ Suradnja s oplemenjivačkim institucijama u području introdukcije različitih sorti voćnih vrsta

Planira se introdukcija voćnih vrsta:

Artevos Group (Njemačka) – nova sorta šljive otporna na šarku (Juna), nove sorte trešnje (Christiana, Narana), IFO, Francuska – nove sorte jabuke (Brifo i Ladina), Pepinieres Escande (Francuska)/Vitroplant (Italija) - nove podloge i sorte marelice.

➤ Istraživanje introduciranih sorti voćnih vrsta

Nastavlja se s istraživanjem u introdukciji što uključuje: praćenje fenofaza (početak cvatnje, puna cvatnja, intenzitet cvatnje), pomološka mjerenja (stablo: promjer debla, broj i duljina novih izbojaka), vrijeme konzumne zrelosti ploda, mjerenja ploda u vrijeme berbe i nakon skladištenja, pomometrijske analize ploda, broj i težina plodova u svakoj klasi, broj oštećenih plodova i tip oštećenosti, tehnološke mjere (broj tretiranja sredstvima za zaštitu bilja, praćenje bolesti i štetnika, tip i broj prorjeđivanja, rezidba)

➤ Sudjelovanje u predlaganju stručnih mišljenja i izrada prijedloga propisa

Planira se sudjelovanje u predlaganju stručnih mišljenja i izrada prijedloga propisa prema Ministarstvu poljoprivrede u području voćarstva kao i nastavak praćenja i analiziranja stanja međunarodnih normi, novih uredbi EU iz područja voćarstva te aktivno sudjelovanje u harmoniziranju istih s postojećim aktima RH. Planira se uključivanje u izradu programa brige o biljnim genetskim izvorima (PGR/FA).

➤ Planira se izrada stručnih podloga i mišljenja za izradu podzakonskih akata vezano za priznavanje sorti

Temeljem Zakona o sjemenu, sadnom materijalu i priznavanju sorti poljoprivrednog bilja stručnjaci Zavoda započet će pripremu dokumentacije potrebne za izradu podzakonskih akata koji će omogućiti provođenje postupka priznavanja sorti voćnih vrsta te prevođenje UPOV-ih vodiča za provođenje DUS testiranja za važnije voćne vrste (jabuka, kruška, šljiva i trešnja).

➤ Priprema programa za provođenje projekta izrade Preporučene sortne liste za voćne vrste

Sukladno odredbama Zakona o sjemenu, sadnom materijalu i priznavanju sorti poljoprivrednog bilja planira se pripremiti program rada za izradu Preporučene sortne liste za voćne vrste koja se dostavlja Ministarstvu poljoprivrede.

➤ Izrada baze podataka sorti voćnih vrsta

Započinje se izrada baze podataka o sortama voćnih vrsta te dopuna referentne kolekcije sorti potrebnih za provođenje postupka priznavanja.

➤ Uspostava laboratorija za fizikalno-kemijske analize plodova voća

Planira se namjestiti i urediti laboratorij na lokaciji Rim 98 za obavljanje fizikalno-kemijskih analiza plodova koja se provede u introdukcijskim pokusima i druge analize. Planira se obaviti mjerenje plodova u vrijeme berbe i nakon skladištenja: masa ploda, prosječna visina i širina ploda, duljina peteljke, ukupni šećeri i kiseline, tvrdoća plodova mjerena destruktivnom i nedestruktivnom metodom, boja kože ploda mjerena metodom spektrofotometrije i senzorna analiza.

➤ Istraživanje tehnologije za uzgoj masline u intenzivnim sustavima uzgoja

Nastavlja se s aktivnostima istraživanja na pokušalištu u Kaštelima koja uključuju: sorte x razmak sadnje (5 introduciranih sorti x 3 razmaka sadnje unutar reda), domaće i udomaćene sorte,

pokuse s gnojidbom i navodnjavanjem, redovito održavanje nasada koje uključuje rezidbu (formiranje uzgojnog oblika), praćenje, evidentiranje i analiziranje bioloških i pomoloških svojstava, biometrička mjerenja (promjer debla, visina stabla, dužina i širina krošnje, volumen krošnje), procjenu, preporuke gustoće s obzirom na biološki potencijal i specifičnosti pojedine sorte. Na svim ispitnim plohama tijekom proljeća planirana je zamjenu uginulih/oštećenih sadnica.

➤ **Unaprjeđenje uzgoja odabranih vrsta agruma na skeletnim i aluvijalnim tlima**

Ovim projektom istražiti će se mogućnost uzgoja odabranih vrsta agruma (limun, naranča i klementina) na južnim, zaštićenim, položajima područja Komarne. Cilj je istražiti mogućnost povećanja gospodarski važnih površina pogodnih za uzgoj agruma te širenje ponude domaće proizvodnje uzgojem limuna, naranče i klementine. Uz praćenje najvažnijih vegetativnih i generativnih svojstava, pratit će se i reakcija na najvažniji abiotički stres - pozebe.

Također, usporedo s pokusima na kraškom području, ispitat će se i reakcija pojedinih vrsta/sorti i podloga uzgojenih na tipičnim agrumskim terenima - aluvijalnim tlima u Dolini Neretve (pokusi na dva mikrolokaliteta u Opuzenu).

Suradnja s drugim institucijama i zavodima

➤ **Nastavlja se suradnja sa Zavodom za sjemenarstvo i rasadničarstvo u provođenju stručnog nadzora proizvođača sadnog materijala**

Stručni nadzor proizvođača sadnog materijala obavlja ovlaštenu djelatnik Zavoda za voćarstvo u suradnji sa Zavodom za sjemenarstvo i rasadničarstvo sukladno Pravilniku o stavljanju na tržište reprodukcijskog sadnog materijala i sadnica namijenjenih za proizvodnju voća (NN 100/09, 153/09, 72/10, 30/11).

➤ **Suradnja s tvrtkama**

Nastavlja se suradnja s Podravkom na ispitivanju pogodnosti za preradu u pekmeze, džemove i kompote sorti jabuke, šljive, višnje te proširenje suradnje na bobičasto voće. Rezultati pomoloških analiza te degustacija se planiraju prezentirati na stručnim skupovima i seminarima.

➤ **Suradnja s Poljoprivrednom savjetodavnom službom**

Nastavlja se suradnja s Poljoprivrednom savjetodavnom službom u području edukacije poljoprivrednih proizvođača i transfera rezultata istraživanja iz područja voćarstva do voćara proizvođača.

➤ **Suradnja s Agronomskim fakultetom i srednjim školama**

Nastavlja se suradnja s Agronomskim fakultetom i srednjim poljoprivrednim školama na poslovima od zajedničkih interesa istraživanja i obavljanja stručne prakse na pokušalištu.

➤ **Međunarodni projekt Alpe – Jadran**

Nastavlja se s provođenjem međunarodnog projekta Alpe - Jadran.

Istražuju se uzgojni oblici, prinos, kakvoća plodova, vigor i rast te potrebno vrijeme rada u polju između dva uzgojna oblika za jabuku – *Bibaum*® i vitko vreteno.

Istražuju se sorte trešnje Regina i Kordia na različitim podlogama: GiSelA 3, GiSelA 5, GiSelA 6, Piku 4.20, PHL-C i Weiroot 72 i razmacima sadnje: 1,5/2,0/2,5×4,0-4,5 m. Cilj ovih istraživanja je usporediti rast i rodost na različitim podlogama i razmacima sadnje. Planira se sudjelovanje na redovitoj godišnjoj Skupštini za sudionike projekta Alpe - Jadran.

Usavršavanje djelatnika

Nastavlja se usavršavanje djelatnika putem poslijediplomskih studija, seminara, sudjelovanja na domaćim i stranim znanstvenim i stručnim skupovima, posjeta institucijama iz područja rada.

6. ZAVOD ZA TLO

U Zavodu za tlo u 2013. godini planira se obavljanje slijedećih poslova:

6.1. U Odjelu za zaštitu i uređenje zemljišta u 2013. godini nastavljaju se aktivnosti sukladno Zakonu o poljoprivrednom zemljištu (NN 152/08 i NN 63/11), Nacionalnoj strategiji zaštite okoliša i Nacionalnom planu djelovanja na okoliš (NN 46/02), Zakonu o zaštiti okoliša (NN 110/07) i Uredbi o informacijskom sustavu zaštite okoliša (68/08) te pratećim propisima.

- **Program trajnog praćenja (monitoringa) stanja poljoprivrednog zemljišta**

Očekuje se početak provedbe Programa trajnog praćenja (monitoringa) stanja poljoprivrednog zemljišta s ciljem zaštite poljoprivrednog zemljišta od degradacije. Trajno praćenje stanja poljoprivrednog zemljišta sukladno Pravilniku (NN 60/10) i Programu je praćenje fizikalnih, kemijskih i bioloških procesa u tlu s ciljem uočavanja negativnih posljedica, a radi njihove prevencije i ublažavanja. Organizirano je na postajama prve i druge razine, periodično svake tri godine. Bit će osnovano 90 postaja na području Republike Hrvatske u tri regije: Panonske, Gorske i Jadranske.

Planira se osnivanje postaja u suradnji s vlasnicima poljoprivrednog zemljišta i jedinicama lokalne samouprave. U prvom dijelu 2013. godine bit će revidirane planirane postaje trajnog praćenja stanja za prvih 30 lokacija te potpisani sporazumi o suradnji i ustupanju prava korištenja proizvodnih parcela s vlasnicima za potrebe provedbe Nacionalnog Programa.

Planira se sukladno odobrenim financijskim sredstvima osnivanje postaja i uzimanje uzoraka na terenu u razdoblju od 15. srpnja do 15. listopada.

- **Praćenje stanja poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države**

Nastavlja se s provođenjem aktivnosti vezanih za članak 8. stavak 1. Zakona o poljoprivrednom zemljištu (NN 63/11) "*pravne ili fizičke osobe dužne su pratiti stanje poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države koje koriste na temelju ugovora o zakupu, dugogodišnjem zakupu i dugogodišnjem zakupu za ribnjake*". Poslove praćenja stanja poljoprivrednog zemljišta provodi Centar, međutim analize poljoprivrednog zemljišta u smislu praćenja stanja iz članka 7. i 8. Zakona mogu obavljati i drugi ovlaštene laboratoriji koje na temelju rješenja o ispunjavanju propisanih uvjeta ovlasti Ministarstvo, a koji moraju rezultate analiza dostaviti Centru. Stoga se nastavljaju aktivnosti koje će ubrzati donošenje odluke nadležnog Ministarstva o formiranju Povjerenstva za ovlašćivanje institucija ili drugih laboratorija za poslove praćenja stanja poljoprivrednog zemljišta uz koordinaciju Centra. Nastavljaju se aktivnosti izrade procedura za izdavanje rješenja MP drugim institucijama koje će provoditi praćenje stanja poljoprivrednog zemljišta u RH. Nakon toga izradit će se plan za provođenje aktivnosti za cijelo područje RH. Budući da je novi Zakon o poljoprivrednom zemljištu u proceduri, slijed i dinamika navedenih aktivnosti ovisit će o vremenu donošenja Zakona.

- **Sudjelovanje u izradi Informacijskog sustava podataka o poljoprivrednom zemljištu i uspostava Informacijskog podsustava o održavanju i zaštiti poljoprivrednog zemljišta**

Započinje se s uspostavom Informacijskog podsustava o održavanju i zaštiti poljoprivrednog zemljišta sukladno Zakonu (NN 152/08, 63/11). Tijekom 2013. godine propisat će se procedure za prikupljanje podataka od ovlaštenih institucija i laboratorija te će se prikupljati podaci za potrebe praćenja stanja poljoprivrednog zemljišta koji će biti smješteni u Informacijski podsustav i integrirani u zajednički Informacijski sustav podataka o poljoprivrednom zemljištu Ministarstva poljoprivrede.

Nastavljaju se aktivnosti usmjerene na formiranju povjerenstva za izradu Pravilnika o načinu uspostave i vođenju Informacijskog sustava podataka o poljoprivrednom zemljištu – Informacijskog podsustava o održavanju i zaštiti poljoprivrednog zemljišta u RH pri Ministarstvu poljoprivrede i određivanju svih parametara koji ulaze u baze podataka, a proizlaze iz Zakona o poljoprivrednom

zemljištu i donesenih pravilnika. Za izradu Informacijskog sustava podataka o poljoprivrednom zemljištu planiraju se koristiti iskustva i zemalja u okruženju.

- **Izrada i razvoj preporuka prihvatljive gnojidbe**

Nastavljaju se aktivnosti na izradi preporuka prihvatljive gnojidbe na temelju rezultata analiza uzoraka na osnovne parametre plodnosti tla. Sukladno propisima nastavlja se s aktivnostima uzimanja uzoraka na terenu. Kroz suradnju sa znanstvenim institucijama i vlastitim istraživačkim radom planira se razvoj programa za izradu preporuka i ustrojavanje baze podataka o stanju plodnosti tla.

- **Određivanje osobito vrijednog obradivog (P1) i vrijednog obradivog (P2) poljoprivrednog zemljišta**

Nastavlja se s aktivnostima sukladno Zakonu (NN 152/08, 63/11), a vezano za promjenu namjene poljoprivrednog zemljišta - određuje se osobito vrijedno obradivo (P1) i vrijedno obradivo (P2) poljoprivredno zemljište. Prema napatku MPRRR od 26. kolovoza 2011. godine (KLASA:320-02/11-01/1958, URBROJ: 525-09-1-0367/11-1) HCPHS – Zavod za tlo i očuvanje zemljišta određivat će ili provoditi vrednovanje (bonitiranje) poljoprivrednog zemljišta samo u postupku izrade prostornih planova, ako ima bitnih promjena u odnosu na postojeće stanje ili pokazatelje na jednom širem području.

- **Prikupljanje podataka o stanju tla za potrebe unapređenja i nadopune izvješća prema UNFCCC i Kyoto protokolu**

Nastavlja se suradnja s Agencijom za zaštitu okoliša u području istraživanja tala za potrebe izvješća vezana za stanje okoliša, sukladno Okvirnoj konvenciji UN-a o promjeni klime – UNFCCC (NN-MU 2/96) i Kyoto Protokol (NN-MU 5/07), izračun stakleničkih plinova, način korištenja i promjenu načina korištenja zemljišta – LULUCF. Tijekom 2013. godine očekuje se prikupljanje, analiza i obrada podataka novih uzoraka tla na području Republike Hrvatske za potrebe izvješća, u sklopu zajedničke ponude s Hrvatskim geološkim institutom i Šumarskim institutom.

Očekuje se provedba istraživanja o primjeni sredstava za kalcijaciju na teritoriju Republike Hrvatske za potrebe izvještavanja.

Nastavljaju se aktivnosti vezane za digitalizaciju Osnovne pedološke karte 1:50 000. Tijekom 2013. godine nastavlja se povlačenje podataka s lokacija istraživanja iz tiskanih Tumača OPK u digitalni oblik i povezivanje s pripadajućim prostorom. U planu je i sudjelovanje u izradi preglednika za HIST.

6.2. U Odjelu Laboratorija u 2013. godini nastavljaju se aktivnost sukladno: Zakonu o poljoprivrednom zemljištu (NN 152/08, 63/11), Zakonu o osnivanju Hrvatskog centra za poljoprivredu, hranu i selo (NN 25/09), Zakonu o ekološkoj proizvodnji poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda (NN 12/01), Zakonu o gnojivima i poboljšivačima tla (NN 163/03), Zakonu o akreditaciji (NN 158/03, 75/09), Zakonu o normizaciji (NN 163/03) i pratećim provedbenim aktima:

- **Daljnji razvoj sustava kvalitete (HRN ISO/IEC 17025) iz područja rada laboratorija**

Očekuje se 2. nadzorni pregled HAA (Hrvatska akreditacijska agencija) akreditiranog ispitnog laboratorija Zavoda za tlo za sedam metoda ispitivanja u području analize tla.

Planira se, nakon dovršetka uhodavanja metoda i pisanja dokumentacije sustava kvalitete, proširenje područja akreditacije i na područje fizike tla.

U planu je i dalji razvoj i uhodavanje metoda iz područja analize organskih gnojiva i supstrata te nastavak razvoja sustava upravljanja i uhodavanje metoda na području atomske spektrofotometrije u pravcu određivanja ukupnih i lako pristupačnih elemenata u tlu, biljnom materijalu i gnojivima.

- **Kemijske, fizikalne analize tla, kemijske analize biljnog materijala, organskih gnojiva i supstrata, mineralnih gnojiva i poboljšivača tla**

Planiraju se analizirati uzorci različitih vrsta - tlo, biljni materijal i gnojiva – na temelju ugovora sa županijama, ugovora s većim pravnim korisnicima ili izravno s fizičkim korisnicima, kao i uzorci sukladno zakonskim i provedbenim propisima i ovlaštenju.

Prihvatanjem projekta prekogranične suradnje IPA CBC II – Hrvatska – Srbija, planira se nabava ionskog kromatografa za analizu aniona u podzemnim vodama i vodama za navodnjavanje, te obuka za rad na navedenom instrumentu kao i razvoj prikladnih metoda za analizu aniona.

Suradnja s drugim institucijama

- **Suradnja sa županijama, lokalnim upravama i znanstvenim institucijama**

Planira se nastavak i proširenje suradnje na projektima od zajedničkog interesa.

- **Suradnja s tvrtkom Agrokor**

Planira se nastavak i proširenje suradnje na poslovima ispitivanja uzoraka tla, biljnog materijala i gnojiva.

- **Monitoring hidropedoloških svojstava tla za potrebe preciznog dimenzioniranja sustava navodnjavanja**

Nastavlja se suradnja s Poljoprivredno-šumarskom školom u Vinkovcima i Vukovarsko-srijemskom županijom unutar zone sanitarne zaštite „Crpilišta Kanovci“ gdje je postavljeno osam piježometara na poljoprivrednim površinama u vlasništvu škole. Tijekom 2013. godine pratit će se kakvoća podzemne vode u različitim uvjetima navodnjavanja.

Sudjelovanje u izradi, izmjenama i dopunama propisa

Nastavlja se sudjelovanje u izradi, izmjenama i dopunama propisa; Zakona o poljoprivrednom zemljištu (NN 152/08, 63/11) i Pravilnika u MP Zakona o zaštiti okoliša (NN 110/07), Nacionalnoj strategiji zaštite okoliša (NN 46/02) i Uredbi o informacijskom sustavu zaštite okoliša (68/08) u MZOP.

Planira se u cilju pojednostavljenja zakonske procedure i otklanjanja nejasnog i/ili dvosmislenog tumačenja zakona i podzakonskih akata poticati što hitnije donošenje izmjena i dopuna određenih podzakonskih akata. Planira se:

Sudjelovanje u izmjenama i dopunama:

- Pravilnika o zaštiti poljoprivrednog zemljišta od onečišćenja štetnim tvarima (NN 32/10),
- Pravilnika o ekološkoj proizvodnji u uzgoju bilja i u proizvodnji biljnih proizvoda (NN 91/01),
- Pravilnika o metodologiji za praćenje stanja poljoprivrednog zemljišta (NN 60/10) i
- Pravilnika o mineralnim gnojivima (NN 60/07), a obzirom da o vodi za navodnjavanje ne postoje jasni podzakonski akti, planira se potaknuti donošenje pravilnika o tome.

Sudjelovanje u izradi:

- Pravilnika o načinu uspostave i vođenju Informacijskog sustava podataka o poljoprivrednom zemljištu i
- Pravilnika o načinu vođenja evidencije o promjeni namjene poljoprivrednog zemljišta.

Sudjelovanje:

- u Povjerenstvu za ovlaštavanje institucija i laboratorija za analizu tla za potrebe praćenja stanja poljoprivrednog zemljišta (osnovne analize tla),
- u Povjerenstvu za ovlaštavanje laboratorija za ispitivanje kakvoće gnojiva i poboljšivača tla i
- Sudjelovanje u stvaranju preduvjeta i provedbi svih donesenih Pravilnika sukladno Zakonu o poljoprivrednom zemljištu.

Međunarodni projekti

- **IPA CBC II projekt – Prekogranična suradnja Hrvatska – Srbija**

Zavod za tlo i očuvanje zemljišta u suradnji s Institutom za ratarstvo i povrtarstvo – laboratorijom za zemljište i agroekologiju iz Novog Sada provodi projekt Cross-border programme Croatia - Serbia under the Instrument for Pre-accession Assistance (IPA), Component II, allocations for 2008, 2009, 2010 and 2011, Europe Aid/131909/M/ACT/IPA, u trajanju od 24 mjeseca.

Početak studenog 2012. godine potpisan je Ugovor za IPA projekt „CHAIN – Agriculture in cooperation with nature“, broj ugovora: 2009-0017-973007 te započeta provedba.

Projekt obuhvaća uspostavljanje zajedničkog monitoringa kakvoće poljoprivrednog zemljišta i podzemne vode u cilju doprinosa upravljanju rizicima onečišćenja iz poljoprivrede. Preduvjet za upravljanje rizicima onečišćenja iz poljoprivrede je njihova kvantifikacija. Instrument za kvantifikaciju onečišćenja je monitorig, tj. trajno praćenje fizikalnih i kemijskih svojstava tla i podzemne vode na poljoprivrednim površinama. Uz uspostavu monitoringa, važnu ulogu u upravljanju rizicima, sprječavanju i smanjenju onečišćenja ima podizanje svijesti, u prvom redu, poljoprivrednih proizvođača kroz radionice i seminare o poljoprivrednoj proizvodnji po načelima dobre poljoprivredne i okolišne prakse.